

De mooiste leugen

Erdal De
Balci mooiste
roman leugen

De Bezige Bij Antwerpen

De verlate lente

Een stokoud schip voer vanuit de Zwarte Zee de Bosporus op, als was het een schoonschrijver met alle tijd van de wereld. Dit schip met een lading rijst, honing, meel, kaas en druivensiroop passeerde eerst de dorpen langs de kust van de Bosporus, minderde vaart en kwam bijna tot stilstand toen de muren van het paleis en de minaretten van de Hagia Sophia in het zicht kwamen. Een halfuur later bereikte het vaartuig de haven van de stad, een stad die net zo sloom was als het schip dat nu aanmeerde en die evenmin tekenen vertoonde dat ze zich opmaakte voor een oorlog.

In de uren dat het water van de Bosporus het schip nog niet had gelikt, waren de jongens van de wijk Tophane al begonnen met glijden. Ze gleden met hun kleine sleeën van de heuvel waar hun wijk was. Om de beurt gaven de jongens zich over aan de snelheid van de sleeën. Ze waren bezorgd dat deze sneeuw wel eens de laatste van het jaar zou kunnen zijn en gleden vol overgave naar beneden. In de laatste dagen van maart had het weer, zoals eigenlijk elk jaar, de vergeetachtige bewoners ook nu weer verrast.

De moskee verderop was gevuld met handelaren, sjouwers, bootjesmannen, kleermakers, schoenmakers, zeepmakers, tapijtwevers en hoefsmeden. Tussen de biddende mannen zaten ook drie militairen uit de kazerne in Aksaray, aan de andere kant van het water. Eerst werkten de gelovigen de verplichte gebeden af. Daarna stortte een enkeling zich op zijn rozenkrans.

De soldaten telden de stenen kralen om tijd te winnen. Ze ver-

dreven de tijd om precies op tijd te zijn voor het eten dat door de vrouwen was gekookt. Als ze nu zouden gaan, zouden ze te vroeg in de huizen arriveren om te kunnen profiteren van het avondeten. Zittend op het hier en daar kapotte, vergeelde tapijt, met hoofden die losjes naar beneden hingen, de rozenkransen tussen de vingers, zaten de twee kameraden te mijmeren. De derde militair, Opa genaamd, was inmiddels in slaap gevallen.

De kralen aan de rozenkrans van Tello waren iets groter dan die van zijn vrienden en maakten bijna geen geluid wanneer hij met zijn wijsvinger de ene zwarte kraal tegen de andere schoof. Maar als het mogelijk was om heel dicht in de buurt van Tello te komen, dan zou men het getik van de rozenkrans horen: tik tik tik, een bootjesman, wat heeft een bootjesman nodig in het leven... niet meer dan een boot, twee armen om mee te varen, een beetje verstand om het geld te tellen, de zon boven je hoofd, de lucht in je longen en verder niets... het is zondig om Uw beslissingen in twijfel te trekken, vergeef mij, Allah, maar ik vraag me af waarom een bootjesman een bootjesman is en ik een Nieuwe Garde-soldaat... hoe word je een bootjesman... moet je dan toestemming hebben van het paleis, moet je de juiste mensen kennen... hoeveel zou een bootjesman per dag verdienen... mooi leven, wachten tot de boot vol is, naar de overkant varen en dan weer terug... niet vechten tegen de heidenen, geen helse reizen maken om bij de vijand te komen, een vrouw, kinderen, een klein huisje... ja, ik wil een bootjesman zijn... tik tik tik, ik weet iets beters dan bootjesman zijn.... het is beter om een vogel te zijn... dat ik dit niet eerder heb bedacht... kleeft er een nadeel aan het vogel zijn... wat maakt het uit als ik geen verstand heb, wat hebben we eraan... als ik een vogel was, het liefst een adelaar of een havik, dan zou ik van oord naar oord vliegen, het mooiste landschap vinden en daar tot het einde van mijn leven niet weggaan... tik tik tik, misschien is het beste om maar meteen dood te gaan in de volgende oorlog... ook al winnen we de oorlog, ik wil niet terug... ik wil de kazerne niet meer in, Allah, vergeef me als ik U beledig met dit soort gedachten... ik weet dat ik uitverkoren ben om U te dienen, maar heb ik U niet genoeg gediend... ik wil rus-

ten... nog even en we vertrekken naar de stad die veroverd moet worden... het is het beste om daar dood te gaan... dan is ene Tello gesneuveld bij de muren van de heidenen en zal er niemand zijn die om die Tello rouwt... geen vrouw, geen vader, geen moeder, geen kind, niemand zal een traantje laten als ik doodga... tik tik tik, ach die Opa toch, hij is weer in slaap gevallen... is het zondig om in de moskee in slaap te vallen... vergeef het hem, grote Allah, hij heeft U zoveel goede diensten bewezen... tik tik tik.

Tik tik tik, de rozenkrans van Sefer was net als alle rozenkransen van de militairen van de Nieuwe Garde zwart. De kleur van de rozenkransen was een stille afspraak onder de soldaten. De kralen van Sefer waren van steen uit het gebied Oltu gemaakt, althans, dat had de handelaar gezegd die deze rozenkrans aan Sefer had verkocht. Oltusteen maakte blijkbaar meer geluid dan steen van elders. Tik tik tik, het schijnt erg warm te zijn in Adania... zo warm dat je in de zomer je huis niet uit kunt... wat geeft het, mij maak je niet bang met een beetje zon... het huis... een huis... ga ik ooit een huis krijgen... wat zou mijn toekomstige vrouw nu aan het doen zijn in Adania... hoe ver zou ze zich van mijn akker bevinden... wie weet loopt ze nu op dat land, op mijn land... laat haar er maar op lopen... haar voetstappen brengen vast voorspoed... ik weet niet hoe je eruitziet en hoe je heet, maar reken er maar op dat ik na de oorlog om je hand kom vragen... en als je eenmaal mijn vrouw bent, zal ik je voeten, die overal waar ze komen voorspoed brengen, elke avond strelen... tik tik tik, kijk die Opa toch slapen, hij is flink afgevallen de laatste tijd... hij heeft geen eetlust meer, die man... vroeger maakte hij grappen en lachte de hele tijd... ik hoop dat je een martelaar wordt in Wenen, Opa, en dat je naar het heerlijke paradijs van Allah gaat... Tikitikitiki, misschien groeien er ook van die lekkere vruchten in Adania... de naam van die vrucht ben ik vergeten... hoe heten die gele, ronde vruchten ook al weer... ik ga ze in ieder geval ook verbouwen op mijn land... mijn kinderen mogen dan zo veel van die vruchten eten als ze willen... zou mijn bruid een donkere huid hebben, ik hoop het wel... ik wil dat ze een heerlijke, donkere huid en grote donkere ogen heeft, net als de kleur van de aarde van mijn land in Adania... tik tik tik, zou de beste vlucht-

route Uskudar zijn of is het slimmer om bij Gallipoli de zee over te steken... dan ben je gered zodra je een voet op de boot hebt gezet.

Tiktiktiktiktiktiktik. Opa opende zijn uitgeputte ogen, telde niet meer dan tien seconden de kralen en liet het hoofd weer hangen.

Tello begon langzamer doch krachtiger te tikken. Waarom gaat de tijd zo langzaam voorbij... almachtige Allah, laat de dagen snel voorbijgaan... TIKTIKTIK, ik wil naar de muren van de heidenen, almachtige Allah... Opa slaapt weer, wat bezielt die man toch... wat heeft die man toch... we moeten sterk zijn, we moeten wakker blijven... almachtige Allah, geef Opa en ons allen de nodige kracht om alle vijanden af te maken... TIKTIKTIKTIKTIK, we gaan echt te vaak naar de drankhuizen in Galata... Sefer zegt wel dat het niet uitmaakt en dat we door Allah voorzien zijn van genoeg kracht om de koppen van de heidenen te laten rollen, maar toch vraag ik me af of we er wel goed aan doen om zo vaak dronken te worden in Galata... zou hij vannacht weer zin hebben om mee te gaan naar het drankhuis... ik hoop dat hij het vanavond uit mijn hoofd praat.... vergeef ons de zonden die we begaan, Allah... laat de tijd snel voorbijgaan, genadevolle Schepper, laat de tijd snel voorbijgaan, zodat ik in de heiligste oorlog aller tijden sneuvel en naar jouw schoot kan komen... ik ben een zondaar, almachtige Allah, vergeef me...

Tello stond op, schudde Opa wakker. Sefer sloot zijn gebeden af met een goed hoorbaar 'Amin'. De grote, bruinleren lap die bij de ingang van de moskee hing om de gelovigen tegen de wind te beschermen, duwden ze met hun schouders opzij en ze betraden de sneeuwrijke straat aan zee. Ze liepen naar de plek waar de glijpartijen van jongens van Tophane eindigden. Nadat de laatste jongen bij de mannen was gearriveerd en zijn kleren afklopte omdat hij twee keer in de sneeuw was gerold, vroeg Tello aan de jongens: 'Weten jullie wie wij zijn?'

Een jongen met enorme flaporen gaf antwoord omdat hij te bang was om zijn mond te houden: 'Jullie zijn soldaten van de Nieuwe Garde.' Meteen kreeg de jongen zo'n spijt van zijn uitspraak dat hij begon te knarsetanden.

Tello met zijn indrukwekkende bouw, lichte huidskleur, doordringende groene ogen en joekel van een neus, die niet afstak bij zijn gezicht omdat zijn hele gezicht groot was, knikte bevestigend met zijn hoofd, keek met vuurspuwende ogen naar hen en zei: 'We zijn op zoek naar vrijwilligers voor de oorlog. Als jullie jongens kennen die groot genoeg zijn om mee te gaan vechten en niet tegen ons zeggen waar ze wonen, komen we 's nachts jullie kelen en die van jullie vaders en moeders doorsnijden.'

Met zijn allen wisten de jongens in alle eerlijkheid de namen van twee jongens te noemen die zich niet bij het leger hadden gemeld. Ze vertelden in welke huizen ze zaten en wie hun ouders waren. Een van de jongens was zo bang dat hij de naam van zijn broer noemde. Door dit te doen had hij eindelijk voor zichzelf uitgemaakt of zijn broer wel of niet een gek was en dus wel of niet in het leger hoorde te gaan. De burens hadden de jongen vaak genoeg als een waanzinnige tegen zichzelf horen schreeuwen, en wisten dat de beste plek van de jongen de zijde van zijn moeder was. Hij deed af en toe zo raar dat ze hem aan een paal in het huis vastbonden. Hij had een keer zelfs zijn vader een paar klappen verkocht, maar de vader en de moeder dachten dat hun zoon wel dra verlost zou zijn van de kwade geesten die zijn ziel niet met rust lieten. De beste imams lazen immers de beste verzen uit de Koran om de jongen te genezen.

De militairen van de Nieuwe Garde droegen de jongens op om hen naar de huizen te brengen waar die jongemannen woonden. Zo maakten de jongens gezamenlijk de laatste klim van de dag.

Terwijl ze de kleine heuvel beklommen, verscheen de halve maan met haar povere licht langzaam boven de stad. Het maanlicht viel langzaam op de sneeuw, die een dag eerder de prille flora het leven had ontnomen. De rooksliertjes uit de schoorstenen wilden naar die maan en stierven net als de bloemen onder de sneeuw tijdens de eerste meters van hun levensreis. Voordat het zonlicht helemaal uitstierf, nam de hemel nog even een oranjeachtige kleur aan.

Toen de kinderen met de drie krijgers de wijk in liepen, gingen de deuren van de houten huizen een voor een dicht; een onzin-

nige actie van simpele geesten die het spelletje misschien wel hadden begrepen, maar desondanks naar hun oergevoelens bleven handelen. De kinderen wezen de twee huizen aan waar de jongens woonden en klopten zelf bij het eerste huis aan.

In het eerste huis met een jongen die oud genoeg was om heidenen af te maken, werd de kamer verlicht met slechts drie kaarsen. Ter gelegenheid van het bezoek van de Nieuwe Garde werd die avond een vierde kaars aangestoken.

De vrouw des huizes had rijst met witte bonen gekookt. De drie soldaten namen zonder toestemming te vragen plaats rond de vloertafel. Ze haalden hun houten lepels uit de binnenzakken van hun jassen en wachtten op het eten dat de vrouw zo zou brengen. Ook de schele jongen, die vanaf zijn zestiende geboortjaar mensen hoorde die zich niet in zijn directe omgeving bevonden, en door toedoen van die rare stemmen zo nu en dan zichzelf, zijn familie en vaak ook de buurtbewoners ondraaglijke momenten bezorgde, ging gehurkt aan tafel zitten. Het eten werd op een groot tinnen blad gebracht en op de tafel gezet. De houten lepels van de soldaten waren twee keer zo groot als de lepels van het huisvolk. Voordat de anderen hun maag voor een kwart hadden gevuld, hadden de Nieuwe Garde-soldaten het immense bord weten te legen. Het zou beter zijn geweest als er wat vlees in het eten was gedaan, maar reden tot klagen hadden de militairen niet. Met een volle maag was het makkelijker praten, daarover was iedereen het eens toen de kleinste van de soldaten, Sefer, een opmerking van dien aard maakte.

Tello nam het woord. Zijn stem klonk als die van een hese leeuw die had leren praten. Wat kon je als een simpele onderdaan van de sultan anders dan deze stem gehoorzamen? Er was geen enkel spoor van medelijden te horen in deze stem, ook niet van een sprankje geweten. Ieder normaal mens die te maken had met deze stem, beefde van angst en voelde aan dat hij bij het minste blijk van ongehoorzaamheid het mes – eigenlijk meer een kwart zwaard dan een mes – van Tello van zeer dichtbij zou aanschouwen.

Tello was kordaat: 'Onze heer de sultan, onze eigenaar, de schaduw van Allah op deze aarde, heeft godzijdank een nieuw bevel

van oorlog uitgevaardigd. Met de hulp van God gaan we weer een heidenenstad innemen. Door een overvloed van lafhartigen gaan er deze keer niet genoeg vrijwilligers mee met ons.' De rustige toon die hij tot deze laatste zin had gehanteerd, maakte opeens plaats voor een gebrul dat het huisvolk deed verstarren van angst: 'De omroepers roepen al sinds drie dagen het bevel van onze sultan om dat er meer vrijwilligers zich moeten melden bij de kazernes. Waarom zit deze jongen nog steeds hier? Denken jullie dat de soldaten van de Nieuwe Garde het leuk vinden om hun tijd te verkwisten met dit soort zaken? Denken jullie dat we niets beters te doen hebben?' donderde hij.

Na ongeveer een minuut van zeer verstandige stilte van de schuldbewuste toehoorders ging Tello weer op oude kalme toon verder: 'De vrijwilligers zijn degenen die het geluk hebben om als eersten de muren van de vijand te bestormen, als eersten te sneuvelen en als eersten in het paradijs van Allah te komen. Daarom gaan we deze jongen hier nu meenemen naar de kaserne. Met ons vertrekt hij weldra naar een grote stad van de heidenen, om daar met ons tegen hen te vechten. Bid voor de soldaten van de almachtige sultan, dat wij zo veel kracht hebben dat de laaghartige heidenen spijt hebben dat ze door hun moeders op deze wereld gezet zijn.'

Ze stonden op. Alle acht familieleden van de jongen huilden in stilte. Een van de vier kaarsen ging uit. Al snikkend haalde de moeder van de jongen uit de andere kamer de jas van haar man, de beste jas in het huis en trok die de jongen aan. Ze omarmde haar zoon, die nog lang geen twintig was. De schele jongen maakte al met al een behoorlijk wulpse indruk. Hij was goed gevoed, had een bol hoofd en lange haren die zijn wenkbrauwen bedekten. Zijn moeder liet hem niet los en rook zo diep als ze kon aan zijn haar. Toen ze naar buiten liepen en de jongen zich nog een keer omdraaide, als een schaap dat geslacht ging worden, viel de vrouw flauw. Op dat moment begon de jongen heisa te maken en probeerde los te komen uit de handen van de soldaten. Hierop haalde Sefer, die geen kans onbenut liet om te handelen naar zijn opvliegende karakter, de stok tevoorschijn die voor driekwart in zijn drollenvanger verstopt was en gaf daarmee de jongen een enorme

klap op zijn vlezig rug, zoals de stedelingen lastige straathonden in het gareel hielden. Net als die honden werd de jongen rustig omdat hij de komende zeven kwartier alleen aan de pijn in zijn rug zou moeten denken.

Tevreden met het resultaat van de stokslag aaide Sefer over zijn hangsnor en bromde: 'Hoe heet deze jongen?'

De vader van de jongen wist uit te brengen: 'Hij heet Bulbul, soldaat van Allah. Hij heeft een mooiere stem dan alle muezzins van Constantinië bij elkaar. Wees alsjeblijft goed voor hem, dappere soldaat van Allah.'

De drie militairen van de Nieuwe Garde verdwenen met hun buit en de heerlijke smaak van goed eten op hun tongen in de donkere nacht van Tophane, op zoek naar de andere vrijwilliger van de wijk.

Wie is echt gek en wie niet? Het was niet aan Tello om zich het hoofd te breken over deze vraag, die de mensheid sinds het ontstaan van de wereld had beziggehouden. Het zou niet rechtvaardig zijn om de last van dit vraagstuk in die koude nacht op de schouders van de blonde militair te hijsen. De kinderen hadden het over twee grote jongens gehad, dus zou hij met twee jongemannen het water van de Gouden Hoorn oversteken die nacht, of die jongemannen nu gek of normaal waren.

De tweede jongeman was een man in de veertig, boomlang en zonder baardgroei. Hij zat in een hoekje van het huis, kraamde de hele tijd onzinnige dingen uit en lachte er zelf om. Deze veertiger mocht van geluk spreken dat hij in de ogen van de mensen een jongeman was, want niemand had hem ooit kunnen betrappen op een zin die verried dat hij geen kind meer was. De vader van deze gek had Tello alleen te melden dat zijn zoon het verstand van een vijfjarige had. De oude man hoopte hiermee te bereiken dat ze zijn jongen zouden sparen, zoals je kleine kinderen spaart. De soldaten vergaten om te vragen hoe deze vrijwilliger heette. Tevreden dat de rotklus achter de rug was, liepen ze in een vrolijke bui de wijk uit.

Een hond blafte naar de mannen en maakte zich snel uit de voeten toen hij zag dat het militairen waren. Het was deze keer

Sefer die als eerste de zondige gedachte uitsprak: ‘Zullen we naar het drankhuis van kapitein Marko gaan vanavond? Ik hoorde dat hij een nieuwe buikdanseres uit Sofia heeft besteld.’ Echt zijn best hoefde Sefer niet te doen om Tello warm te maken voor een bezoekje aan de tent van Marko. In de smalle straten, die duizend keer vaker getuige waren geweest van zondige handelingen dan alle andere straten in de stad, klonk her en der muziek die door zigeuners werd gemaakt.

Tello, Sefer en Opa gingen met hun twee vrijwilligers aan hun zijde de tent van kapitein Marko binnen. Deze was er zelf niet die avond, waarschijnlijk omdat hij de belofte van de nieuwe buikdanseres uit Sofia niet had kunnen waarmaken. Wel had hij zijn personeel de strikte order gegeven dat ze nog meer gastvrijheid moesten bieden dan gangbaar was. Zo bleef de teleurstelling van de mensen binnen de perken, want een mooie prijsverlaging van wijn is het beste middel om grimmige geesten te sussen.

Hoewel de wet gebod dat de Nieuwe Garde-soldaat die wijn dronk vastgebonden aan rotsstukken in een rivier of een zee gooid diende te worden, sloegen Tello, Sefer en Opa weer eens de slechte wijn achterover. De twee gekken zaten naast hen op de vloer. De lange gek met de ingevallen wangen en het lange gezicht keek met open mond naar wat er allemaal gebeurde en klapte zo nu en dan op het ritme van de muziek. De schele gek was de pijn in zijn rug blijkbaar vergeten, kon zich niet meer inhouden en begon mee te neuriën op de muziek. De hoofden van alle klanten waren inmiddels beneveld door de wijn.

Tello dacht er opeens aan dat de vader van de schele gek de stem van zijn zoon had aangeprezen. ‘Hé, zigeuners, speel eens iets waar deze nieuwe soldaat van de sultan op kan zingen!’ riep hij goedgehumeurd.

De zigeuners, die schijnbaar de eed hadden afgelegd dat ze met zijn allen zo jong mogelijk hun voortanden zouden verliezen, stelden dit soort verzoeken nooit op prijs. Maar het was een Nieuwe Garde-soldaat die een verzoek deed. Geoefend in het verbergen van hun ongenoegen, bleven ze lachen naar de soldaten en speelden het liedje over een geliefde die net zo mooi was als de maan.

Dit was zonder twijfel de mooiste dag in het leven van de bijna mollige gek. Hij mocht een liedje voordragen, en wel onder begeleiding van een *dumbelek*, een *kirnata* en een *kanun*. Hij stond op en keek blij naar de mannen – een publiek dat bestond uit het schorem van de stad. Behalve de militairen had niemand aandacht voor de jongen die was opgestaan om zijn talent te tonen. Hij zong dag en nacht, dat wel, alleen van deze melodie die de zigeuners in alle ijver speelden wist hij de tekst niet. Toen de zigeuner achter de *kanun* met zijn hoofd naar hem knikte om hem te laten weten dat hij kon aanvangen met zingen, verzon hij ter plekke zijn eigen tekst. Hij zong woorden die wonderbaarlijk goed bij de melodie pasten:

Wanneer ben je dan vertrokken, zomer
Winter, als een dief in de nacht heb je mijn jeugd gestolen
Wat was dan de zon die af en toe kwam
Ik droomde van de zon die bleef
Ik droomde van het warme gras onder mijn voeten
En van de warme zee
Wanneer ben je dan gekomen, winter
Wanneer ben je vertrokken, zomer
Als een sluipende wolf heb je mijn jeugd gestolen

Tello kon zijn ogen niet van deze jongen afhouden. Nu pas zag hij dat de jongen ondanks zijn jeugdigheid gerimpeld was. Zijn voorhoofd zat onder de lange strepen, die voor zijn leeftijd te diep waren. Bij het zingen sloot de jongen zijn ogen. Zijn handen hield hij stevig op elkaar gedrukt en dat kleine, volle lichaam bracht een stem voort die zelfs de zigeuners, die wel gewend moesten zijn aan mooie stemmen, versteld deed staan. De aan de wijn verslaafde mannen, de muren van het drankhuis, de straten van Galata, de watertoren die iets verderop stond en misschien zelfs het water van de Bosporus moesten rillen tijdens het gezang van de jongen. Een kleine trilling ging door de grond van Galata. Was het een kleine aardbeving of groette de wijk de stem die in deze wereld nooit meer overtroffen zou worden? Noch door een mens, noch door iets anders.

De goedkoopste wijn van de stad kon niet anders doen dan nog meer vloeien. De jongen moest doorzingen, totdat alle breinen nog meer onder invloed van de wijn waren. De boomlange gek zonder baardgroei kreeg rode handpalmen van het klappen op de muziek. Ook hij kreeg zo nu en dan drank van de soldaten. De slaperige Opa was opeens klaarwakker geworden en aaide over het hoofd van deze enthousiaste gek. De gek werd zo dronken dat hij Opa op zijn wang kuste. Door de wijn werd de Nieuwe Garde-soldaat niet kwaad. Hij aaide weer over de bol van de gek, van wie zij de naam niet wisten. Na die kus doopte Opa hem 'Welpje'. En bij dat dopen hoorde een speciaal gebaar. Opa haalde uit zijn binnenzak het doekje waarin hij zijn gemalen koffie bewaarde en drukte een snufje op de tong van de gek. Welpje en Opa waren leeftijdgenoten. Ze waren even lang, bijna even dun en even vrolijk nu. De smaak van koffie beviel de beide mannen vanaf nu ook evenveel. Opa had wellicht door de gekke ogen van Welpje heen gekeken en gezien wat voor een man hij was geworden als de ziekte van zotheid hem niet in de kraag had gevat.

Drie uur later liepen de soldaten met de twee gekken de heuvel af naar de zee. De sultan had verordend dat er in de nachtelijke uren geen boten mochten varen, maar vanwege het 'landsbelang' omzeilden ze dit verbod de laatste jaren. Tello schopte een bootjesman wakker die in zijn bootje in slaap was gevallen. 'Breng ons naar de overkant', beval hij de man. Hij had een hekel aan alle bootjesmannen. De enige boot die op dat moment op het water van de Bosporus voer, bracht de soldaten en hun gekken naar de wijk Eminonu en bewoog net zo sloom als het grote schip dat de dag ervoor de stad in was gevaren. Vandaar liepen de soldaten en de twee gekken naar Aksaray. De zon was net opgekomen, de deuren van de kazerne gingen langzaam open. De soldaten leverden de twee vrijwilligers af bij de ingang en liepen naar de moskee die in het midden van de kazerne stond. Daar wasten ze hun gezichten en vroegen Allah om vergeving voor hun zondige handelingen.

De zon viel op de kazerne waar die ochtend vijfduizend tweeneveertig soldaten wakker werden. De drie kameraden gingen

op hun bedden liggen. Het begon te regenen in Constantinië. De militairen hoorden het tikken van de regendruppels op het dak. De regen was zacht, maar sterk genoeg om de druppels langs een open plek op het dak in de muur van de kazernekamer te laten sijpelen. Tello keek ernaar en dacht wat hij altijd dacht wanneer hij naar de druppels keek die op de vloer van hun kamer vielen: Allah huilde in plaats van de soldaten. De leden van de Nieuwe Garde waren te woest om te huilen, maar gezien de geschiedenis dienden er wel tranen te vloeien. En Allah was zo goed om dat namens de soldaten te doen. Met handen die harder waren dan het staal van zijn zwaard trok Tello de deken over zich heen en sloep in. In zijn slaap droomde hij over de stem van de schele gek, die nu bij de andere vrijwilligers oftewel de nietsnutten zat.

In Eichgraben, een dorp ten oosten van Wenen, viel er veel te verbergen. Om maar een voorbeeld te geven: er was geen huis dat niet tussen de bomen verscholen zat. Het was alsof die bomen hun indrukwekkende stilzwijgen op de bewoners van Eichgraben overbrachten. De jonge Laurens besloot weg te gaan uit dit dorp, dat geen van zijn geheimen prijs wilde geven. Hij wilde naar Wenen gaan omdat hij vermoedde dat daar mensen woonden die een stuk liever praatten.

De moeder van Laurens had de resten van het avondeten al op straat gesmeten. Terwijl het schemerde in Eichgraben en een hond de etensresten van Laurens en Eva verorberde, stelde Laurens weer eens dezelfde vraag aan zijn moeder: ‘Ga je me nou vertellen wie mijn vader is?’ Het vuur van de kaars op de tafel weerspiegelde in de bruine ogen van de jongen.

Zijn moeder antwoordde verveeld: ‘Waarom begin je er weer over?’

Laurens ging verder: ‘Ik wil weten wie mijn vader is.’

‘Je weet dat ik het niet ga zeggen, waarom kom je er telkens op terug?’

‘Laat het dan maar zo. Ik weet hem wel te vinden.’

‘Wat bereik je ermee dan? Kom je iets tekort? Zeg maar wat je tekortkomt, misschien kan ik er iets aan doen.’

‘Daar gaat het niet om. Je weet ook dat het daar niet om gaat. Waarom zeg je niet wie hij is? Wil je alsjeblieft tegen me zeggen wie mijn vader is?’

‘Lieverd, als ik jou was, zou ik me er niet mee bezighouden. Je zult er nooit achterkomen.’

Laurens kreeg bijna tranen in zijn ogen. Hij herhaalde weer dat het zijn recht was om te weten wie zijn vader was. Zijn moeder, die deze telkens terugkerende kwestie altijd had afgedaan met strelingen over het haar van Laurens, deed nu ongewoon afstandelijk. De vrouw had altijd gedacht dat Laurens deze vraag niet meer zou stellen als hij over zijn puberteit heen was. Maar de jongen was bijna achttien en naarmate hij ouder werd, vroeg hij juist vaker naar zijn vader.

Eva, die in de loop der jaren vooral bij de heupen en de benen was aangekomen, maar dankzij haar nog altijd mooie gezicht een aantrekkelijke vrouw was, stond op, trok haar jas aan, pakte een brandende kaars en wandelde naar buiten. Ze had geen zin in de eeuwige discussie en besloot naar de buurvrouw te gaan. Geen haar op haar hoofd kon vermoeden dat haar zoon midden in de winter stiekem naar Wenen zou gaan om er zijn vader te zoeken.

Laurens had na lang zeuren bij Eva losgepeuterd dat hij in Wenen was geboren, dus moest de vader wel daar vertoeven. De hanen van Eichgraben hadden nog niet gekraaid toen Laurens in de kamer van zijn slapende moeder sloop, voorzichtig de deur van de klerenkast opendeed, de kleren opzij duwde, op de tast de leren tas eruit trok, in die tas griste en vliegensvlug een aanzienlijk deel van het goud en het geld in zijn zakken stopte.

De geheimzinnigheid van Eichgraben hing ook over de geschiedenis van de rijkdommen. Over twee zaken zweeg Eva als het graf: wie de vader van Laurens was en hoe ze aan al dat geld was gekomen. Met het goud en het geld in zijn zakken liep Laurens, zo stil als een kat, naar buiten en sloot de deur zachtjes achter zich.

Een uur later werd het licht in Eichgraben. Gelukkig kwam de koetsier nu al voor de kerk staan om daar op klanten te wachten. Nadat Laurens en een andere passagier meer dan twintig minuten hadden gewacht op andere klanten, betaalde Laurens voor nog drie passagiers en eiste van de koetsier dat ze onmiddellijk vertrokken.

In een mum van tijd reden ze Eichgraben uit. Het hoefge-trappel van de twee paarden klonk als muziek in Laurens' oren. Hij vond het niet eens nodig om een laatste blik te werpen op de plek waar hij zijn leven had doorgebracht. Hij keek niet naar de kerk waar hij elke dag God om zijn vader had gesmeekt. Hij keek even-min naar het huis waar hij in de watten was gelegd, waar het eten in overvloed was en waar hij door een schuldbewuste moeder warm werd gehouden als in een cocon. Tussen de bomen die Eichgraben en Laurens dreigden te verslinden met hun stilzwij-gen, reden ze weg naar Wenen.

In het voertuig zat Laurens met een man die Reinier heette en volgens eigen zeggen een handelaar was. Na een korte kennis-making begon Reinier meteen aan zijn geratel: 'Een andere keer dat ik naar Wenen ging, werden we onderweg tegengehouden door soldaten. Wat bleek, een officier die in Wutsbach diende, had een van de bewoonsters van de stad tot zijn maitresse gemaakt. Maar deze officier had natuurlijk snel genoeg van haar...'

Laurens had er een gewoonte van gemaakt om alle volwassen mannen die hij tegenkwam aan een grondige inspectie te onder-werpen. Hij tuurde ook naar Reinier. De uitpuilende, zwarte ogen, de bijna kale schedel, de neus... De man was te groot en te fors om zijn vader te kunnen zijn.

Terwijl de man doorpraatte, opende de jongeman het gordijn om door het raam te kijken of ze niet achtervolgd werden door een andere koets. Dit deed hij in de hoop dat ze wel achtervolgd werden. Altijd had hij gedacht dat zijn vader hem in het geheim in de gaten hield, dat de man naar hem keek zonder zich aan Laurens te vertonen. Als Laurens viel en pijn had, fantaseerde hij dat zijn vader hem had gezien en met hem had meegeleefd. Of als hij aan het worstelen was met een vriend en won, droomde hij dat de man alles had gezien en had geblaakt van trots.

Reinier vroeg waarom hij zo vaak naar buiten keek.

‘Beste jongen, dit zou wel eens de laatste keer kunnen zijn dat we het mooie Wenen zien. Ik zou zeggen, geniet van de stad. Je weet maar nooit of Wenen in augustus al in handen van de moslims is.’

Laurens vroeg verbaasd: ‘Hoe bedoelt u? Waar hebt u het over?’

Reinier lachte om de onwetendheid van de jeugdige medereiziger.

Laurens had niets gehoord over een dreigende oorlog. Hij wist wel van het bestaan van moslims, maar dat het om mensen ging had hij niet kunnen bedenken. Hij veronderstelde dat moslims wezens waren die achter de bergen leefden waar de wereld eindigde. ‘Zijn de moslims mensen dan?’ vroeg hij verbouwereerd.

Reinier ging graag in op deze vraag. Hij dacht dat de jongen een filosofische kijk had op dit vraagstuk en begon ook hierover te ratelen.

Het duurde geen uur voordat zwarte wolken zich opeenstapelden en de lucht donkerder werd. De koetsier wist wat deze snelle weerswisseling tot gevolg zou hebben. Hij stopte de paarden, sprong naar beneden en kwam bij zijn passagiers staan. ‘Heren,’ zei hij, ‘het gaat stormen. De herberg waar ik altijd de nacht doorbreng ligt op twee uur rijden van hier. Dat risico kan ik niet nemen. Er komt een sterke storm aan en ik wil niet dat mijn paarden straks stikken in de storm. Ik rijd het eerste dorp in. Hopelijk is daar iemand bereid om gasten te ontvangen.’

De deur waar de koetsier even later op klopte, ging langzaam open. Een bejaarde man met duizenden rimpels in zijn gezicht opende de deur en keek met vragende ogen naar de drie mannen en de koets. De sneeuwvlokken dwarrelden al boven het dorp met een kleine kerk en een stuk of twintig huizen, die over het land waren verspreid. Laurens had het koud en hoopte vurig dat de man hen binnenliet en zij genietend van het vuur van een haard een lekkere maaltijd konden eten. De oude man hoorde de koetsier aan, dacht een poosje na en zei: ‘Ik reken per persoon wel een kwart dukaat.’ De koetsier draaide zich om en keek naar zijn klanten. Alle twee de klanten bevestigden de prijsafspraken door met hun hoofden te knikken.

‘Emma, Emma, hé Emma, kom hier’, riep de oude man. De mannen, die dachten dat ze naar binnen mochten lopen, wachtten tevergeefs op een teken van de huiseigenaar. Emma kwam aanlopen. De tandeloze boer zei tegen haar dat ze de gasten naar het andere huis moest begeleiden. Zelf zou hij de paarden naar de stal brengen. ‘Maakt u zich geen zorgen om de paarden, heer. Ik ga netjes hun zweet afvegen en ze krijgen hooi en water van mij’, verzekerde hij met een stem waarin hij de blijheid niet kon verbergen.

Achter de brede heupen van Emma, die gezien haar leeftijd de kleindochter van de huiseigenaar moest zijn, liepen ze naar een schuurachtig bouwsel. Gelukkig was er hooi binnen. Ze konden tenminste liggen en slapen straks. Emma klapte de deur dicht en draaide stil de sleutel om. De boer had haar opgedragen om de deur goed op slot te doen. Hij wilde ’s nachts niet voor verrassingen komen te staan. Wie kon hem garanderen dat de mannen geen boeven waren? En wat als ze naar buiten gingen en met een dorpsgenoot een betere prijs afspraken?

Even later namen de reizigers de borden met het eten, dat bestond uit brood en aardappelsoep, in ontvangst. Zonder dat haar gasten het merkten, deed Emma de deur weer op slot. De wind nam gestaag de vorm van een storm aan. De drie mannen slurpten de soep op en waren het met elkaar eens dat Emma een beetje had overdreven met zout. Met wat water erbij had het niet veel uitgemakt, maar het mollige meisje had geen water gebracht.

Voor het eerst in zijn leven had Laurens zonder gebruik van een lepel soep gegeten. Hij begon het ook behoorlijk koud te krijgen.

‘Laten we proberen te slapen, heren. Dat lijkt me de beste manier om deze nacht snel door te komen’, opperde de koetsier.

Laurens ging op het gedroogde gras liggen en begon na te denken. Had hij er wel goed aan gedaan om te vluchten? Thuis beschikte hij over een heerlijk zacht bed. De lakens waren er altijd schoon. Zijn moeder had hem als een prins opgevoed. Altijd schone en nieuwe kleding had hij aan, zo schoon en zo mooi dat zijn vrienden jaloers werden. Niemand mocht zo vaak een bad nemen als hij, soms wel één keer in de week. En de soep van daarnet, die naar

hondenvoer smaakte, daarvan wist Laurens niet dat mensen dat soort voedsel voorgeschoteld kregen. Hij was te vermoeid geraakt door de reis. Dit alles, de enorme stank binnen niet eens meegerekend, was voor hem te veel om te kunnen verdragen. Laurens, die niet eens een beroep had hoeven leren van zijn moeder, lag nu in dit stinkhol en hoopte op een snel einde van deze nacht. Het hielp dat hij zo moe was. Maar zoals altijd liet die ene gedachte hem niet los. Zou mijn vader er op de een of andere manier achter zijn gekomen dat ik nu hier ben, dacht hij, net voor het slapen. Wat maakte het nog uit trouwens? Binnenkort zou hij in Wenen tegenover hem staan. De slaap won het van de gedachten. Maar toen de slaap de overhand begon te krijgen, gingen zijn ogen weer open. Dit tafereel van indommelen, wakker worden, indommelen en weer wakker worden herhaalde zich een paar keer. Niet alleen bij Laurens, maar ook bij de andere twee mannen. Naarmate de minuten verstreken, droogden de kelen op. De te zoute soep begon haar stempel te drukken op de lichamen. De tongen vroegen om water. De koetsier gaf deze rare manier van slapen maar op en liep naar de deur. Hij wilde water gaan halen. Maar de deur was op slot en het raam was zo klein dat nog geen kind erdoor zou kunnen. De koetsier schold Emma voor een dikke stinker uit en ging weer liggen. Ze konden het volhouden, jawel, het moest lukken.

Even later stond Laurens op. Hij had een vergeefse poging gedaan om al het ongemak weg te moffelen achter een heerlijke slaap. Hij duwde het door en door verrotte kozijn open en probeerde met zijn hand sneeuw te pakken te krijgen. Maar de storm stond van het raam af en de jongen maakte geen enkele kans om een beetje sneeuw te pakken te krijgen. Hij schreeuwde naar buiten: 'Hé, we zitten hier zonder water. Breng ons water alstublieft...' De storm floot te hard, het was onmogelijk voor Laurens om zijn stem te laten horen. Hij ging maar weer liggen. De anderen deden dat ook.

Hij sloot zijn ogen. De slaap was dit keer wel sterk genoeg.

'Papa?'

'Ja, jongen... Ik wist dat je zou komen. Wat ben je een mooie jongeman geworden. Kom, laat ik je eens goed vasthouden.'

De forse man had een krachtige, trotse snor, hij had een dure bontjas aan en stapte uit een mooie koets om Laurens midden op straat een dikke knuffel te geven. Zijn bontjas wierp hij over de schouders van Laurens. Ja, zo had hij het warmer, zelfs in deze schuur. Hij ging naast de grote man zitten, drukte zijn hoofd tegen diens borst en verdween in de borst van deze goedlachse man. 'Je hebt ook een broertje. Hij lijkt sprekend op jou. Kom, laten we nu gaan.'

'Waar gaan we naartoe, papa?'

'We gaan naar huis, zoon. Je moet snel kennismaken met je broertje...'

Laurens werd wakker met een glimlach op zijn gezicht. Zijn zoete slaap werd verstoord door het ijlen van Reinier, die de hele tijd herhaalde: 'Water, water, water...' In het donker kon Laurens het niet zo goed zien, maar het moest de koetsier zijn die even verderop met zijn hele lichaam tegen de deur duwde, in de hoop dat het slot kapot zou gaan.

Laurens was weer ingedommeld. Mooie vioolmuziek klonk in de verte. Hij voelde dat hij moest zien te achterhalen waar het geluid van de viool vandaan kwam. Hij liep een steegje in, opende een deur en zag een lange, slanke man die met zijn rug naar hem toe gekeerd op een piano speelde. Het vioolgeluid was zonder dat hij het doorhad overgegaan in de muziek van een piano. 'Papa?'

De man stopte met spelen, draaide zich om en keek met zijn verfijnde gezichten en zijn mooie blauwe ogen naar Laurens. 'Laurens? Ben jij dat? Ben je er dan eindelijk? Ik kon jou niet vinden, lieve jongen. Gelukkig heb jij mij weten te vinden.'

'Natuurlijk heb ik je gevonden. Ik ben toch je zoon... Mag ik wat water drinken uit de kom?'

'Je hoeft dat toch niet te vragen. Kom, ik geef je het water met mijn eigen handen. Drink maar, drink maar, drink lekker, heerlijk... Water, water, water...'

'Water' was diep in de nacht het vaakst gehoorde woord dat de opgedroogde kelen, tongen en lippen wisten uit te brengen in de schuur waar ze achter slot en grendel zaten.

Reinier sprong op en ging weer bij het raam staan om nog eens te schreeuwen: 'Hé, doe de deur open. Breng ons water...' Hij was als een roepende in de woestijn. Hij kroop naar het hooi en besloot niet meer te schreeuwen. Zijn keel werd er alleen maar droger van.

Gelukkig was Laurens erg vermoeid en wist hij telkens de slaap te hervatten. Elke slaappauze bracht hem een kwartier of twintig minuten dichterbij het moment dat de deur open zou gaan. Met zijn neus tussen het droge hooi begon hij weer te dromen. 'Papa?' vroegen zijn gortdroge lippen.

Emma draaide de sleutel in het slot om, deed de deur open en zag de mannen slapen. Wat een luilakken, dacht ze, en ze riep met afgrijzen: 'Hé, mannen, word wakker. Het is tijd om weg te gaan. Of willen jullie soms wekenlang blijven? Alsof ik niet genoeg te doen heb... Als jullie maar niet denken dat jullie ook ontbijt krijgen van mij. Dat was niet bij de prijs inbegrepen, hoor...'

Over een klerk in Constantinië, die in de verschillende theehuizen van de stad als een bezetene schreef, bij dat schrijven zo opging in wat hij deed dat hij niet meer om zich heen keek en soms hardop tegen zichzelf praatte, deed het gerucht de ronde dat hij zich aan kwesties waagde die hem niet aangingen. Mensen fluisterden over deze klerk. Hij was geen belangrijke man, zijn mening deed er niet toe, en toch bleef hij zich het hoofd breken over dit en dat. Zo vroeg hij zich af waarom de stad Wenen zoveel aantrekkingskracht had op de mensen.

Deze merkwaardige klerk had de stad Wenen nooit gezien. Dit weerhield hem er niet van om zijn hersenspinnels over de stad op papier te zetten. Hij vond het juist een voordeel dat hij de stad nooit had gezien. Immers, was het mogelijk om een goed oordeel te vellen over de schoonheid van een vrouw als je haar vruchten al had geplukt? Nee, de klerk was geen man die naar de stad zou trekken om die te veroveren. Hij zat liever elke dag in een ander theehuis thee te drinken en te schrijven over de drang naar Wenen.

Mensen van verschillende rangen vroegen hem wel eens waarom hij zo bezig was met de stad. Hier had hij geen antwoord op. Maar waarom de mannen naar Wenen wilden, dat wist hij opeens wel. En toen hij dat antwoord had gevonden, zat hij in een theehuis naar de landkaart te kijken. Hij riep met zijn bescheiden stem: 'Nu weet ik het!'

De klerk had die dag de kaart van het continent dat ten westen van zijn stad lag niet met zijn ogen, maar met zijn ziel bestudeerd. Hij had op de kaart een man gezien van wie het hoofd en de grote neus het noorden van het continent vormden. Het Italiaanse en Spaanse grondgebied vormden voortaan in zijn ogen de twee benen van die man, het Griekse grondgebied was een piemel van respectabele afmetingen, en de stad Wenen was dus de plek waar het mannelijke levensvocht zwom.

De klerk mocht van geluk spreken dat hij op het moment dat hij in het openbaar zulke vulgaire dingen riep, werd bediend door een jongen met een mild karakter. Iemand anders had de klerk een klap kunnen verkopen vanwege zijn buitensporige gedrag. Al met al werd de klerk dus gespaard en kon hij verder dromen over het gegeven dat de hele mannelijke bevolking het leven niet aankon en zonder het zelf goed te beseffen eigenlijk verlangde naar de tijd in de testikels van hun vaders.

De klerk wist alleen niet dat er ook mannen waren die het verafschuwden om naar Wenen te gaan. Een van deze zeldzame mannen was Otto. Hoewel het voor hem geen grote onderneming was, haatte hij het om naar Wenen te gaan.

De jongens in Wenen hadden zoals altijd uitgekeken naar de komst van Otto. Voor hem liepen een koe en een schaap. Door met zijn kromme stok zo af en toe te meppen op de rug van het dier dat zich niet aan de route hield, hield hij de beesten keurig bij elkaar. Elke keer als hij met zijn stok een van zijn beesten een lesje leerde over wat er zou gebeuren als het van het juiste pad afdwaalde, liet hij het geluid van de stok vergezeld gaan met scheldwoorden uit zijn onuitputtelijke repertoire. 'Hier, hier, hier...' (drie stokslagen achter elkaar) '...ga je weer weggrennen? Jij poepeter. Hier krijg je nog een mep. Laat je me weer achter je aan hol-

len? Schaam je je niet om je baas te laten rennen. Hier, nog eentje om het af te leren, bastaard...'

Hij wist dat hij zo meteen het onderste uit de kan moest halen om de verachtelijke jongelui in Wenen weerstand te kunnen bieden. Deze gespeelde boosheid op zijn vee was een opwarmertje voor het echte werk in de stad.

Voordat hij de stadsmuren was gepasseerd, had het nieuws de venijnige jongens van de stad bereikt dat Otto – een veehouder die in een dorp woonde dat vlak bij de stadsmuren lag en voor het levensonderhoud genoodzaakt was om tenminste een paar keer per jaar vee in de stad aan de man te brengen – alweer Wenen aandeed. De wachters bij de poort lieten deze oude bekende zonder een vraag te stellen doorlopen. Even later, toen ze langs de eerste stadstuin waren gelopen en onder de ramen van de eerste huizen liepen, begon het roepen: 'Otto, hé Otto, Otto de paarden-neuker, heb jij weer paarden gepakt...'

Het bloed stroomde naar zijn hoofd. Elke keer wilde hij de jongens terugpakken. Dat probeerde hij te doen met scheldwoorden die de jongens op de een of andere manier kwaad moesten krijgen. Maar nog nooit was het voorgekomen dat een enkele stadsjongen zich opwond om het weerwoord van Otto, die volgens de verhalen ooit, in zijn puberteit welteverstaan, was betrapt toen hij in een opwelling van extreme geilheid achter een paard was gaan staan.

Otto riep op een niet overdreven hoge toon terug naar de pestkop: 'Ja, ik heb weer paarden geneukt. Maar in de tussentijd heb ik ook je moeder geneukt. Hoerenzoon!' Hij hoorde een paar jongens schateren.

Het was voor elke veehouder lastig om de veemarkt te bereiken in Wenen. De dieren mochten absoluut geen schade toebrengen aan de mooie tuinen van de inwoners. Tot overmaat van ramp mochten ze sinds een jaar met hun vee ook niet op de nieuwe boulevard lopen. De boulevard, die de binnenstad in tweeën sneed en een fortuin had gekost, was te mooi om er boeren en hun vee op te laten wandelen. Zij moesten hun dieren maar via veel te smalle straten naar de veemarkt manoeuvreren.

‘Heeft het paard ook genoten, Otto?’

Otto had in de afgelopen jaren dat hij door de straten van deze stad liep niet alleen teruggescholden, hij bracht ook stenen in zijn zakken mee. Zodra hij zag dat een van de jongens zich niet goed genoeg had verscholen, gooide hij een steen in diens richting. Met de allereerlijkste hoop dat hij doel trof en de duivel met een open schedel dood neerviel.

Dit keer mikte hij best goed. Als de jongen niet snel opzij was gesprongen, had hij zeker doel getroffen. De steen raakte slechts een muur.

Door de woede die in hem opkwam, gleeed een zweetdruppel via zijn voorhoofd naar zijn rechterwang. Zijn handen trilden. Hij schreeuwde zo hard terug dat zijn stembanden pijn deden: ‘Van paarden weet ik niet zoveel. Maar jouw zusje heb ik twee dagen geleden heerlijk geneukt. Op een hooiberg heb ik haar geneukt. Heb je nu je antwoord, jij hoerenzoon, heb je nu je antwoord? Ben je nu tevreden?’

De jongen die zogenaamd beledigd werd door Otto, lag in een deuk van het lachen.

De tocht naar de veemarkt zou minstens nog tien minuten kosten. Otto maakte haast. Hij wilde geen woord meer toegeschreeuwd krijgen. Die verdomde dieren waren weer zo sloom vandaag. Hij had haast, hij belandde van de ene woedeaanval in de andere. Hij hield het niet meer. Zijn boosheid was zo immens dat hij die schreeuwende jongens zou afmaken, als hij hen ooit in handen zou krijgen. Hij reageerde zijn frustratie af op de hongerige koe, die zijn zinnen op vers gras in een tuin had gezet. Otto bewerkte de rug van het arme beest met flinke stokslagen.

Achter een andere muur klonk een andere jongensstem: ‘Otto, Otto, heeft je vader ook paarden gepakt? Heb je je kunstjes van je vader geleerd, Otto? Otto, Otto de paardenneuker...’

Dit was het moment dat Otto zichzelf volledig verloor. Een waas van woede trok voor zijn ogen. De veehouder deed iets wat hij nooit had gedaan: hij schakelde zijn verstand volledig uit. Hij trok zich niets meer aan van het lot van zijn beesten en de tuinen van Wenen. Nu ook zijn vader, van wie hij zich het gezicht amper

voor de geest kon halen, maar naar wie hij desondanks altijd had gehunkerd, door het slijk gesleurd werd door dat ettertje, had hij geen enkele boodschap aan kalmte. De grote boer kon op dit moment alleen aan zijn vage herinnering denken, aan zijn vader die zijn tranen veegde, die de kleuter Otto overlaadde met kusjes en omhelzingen en even later wegliep om nooit meer terug te komen.

Otto liet koe en schaaap voor wat het was en rende achter de jongen aan, met in zijn rechterhand de grootste steen uit zijn zak. De jongen rende voor zijn leven, geschrokken omdat de paardenneuker zijn dieren in de steek had gelaten en op deze manier de strijd aanging.

Otto wilde zijn stenen niet verspillen. Hij hoopte dat de jongen op den duur moe zou worden, zodat hij dicht genoeg bij hem zou kunnen komen om diens hoofd te verbrijzelen met de steen. Zelf zou hij niet buiten adem raken, nee. Dat was het minste wat hij voor zijn vader kon doen, niet moe worden van dit rennen. De jongen, niet ouder dan vijftien, rende, Otto, tweeëndertig jaar, achtervolgde. Ze kwamen in een van de drukste straten, niet ver van de veemarkt. Uit zijn ooghoeken zag Otto dat andermans vee langzaam de markt vulde. Zelfs toen overwoog hij geen seconde om de achtervolging te beëindigen en naar zijn dieren terug te gaan.

Otto had het geluk dat de jongen bij een van de zijstraten van de winkelstraat uitgleed. Dankzij deze misstap van de puber kwam hij op een mooie werpafstand. Hij mikte. De steen miste de jongen en kwam als een kanonskogel neer op de houten wc-hut die op de hoek van de straat stond.

Meteen na deze fenomenale knal ging de deur van de wc-hut open en begon een andere jongen te rennen. Het was Laurens, die zo geschrokken was van de klap op de hut dat hij, terwijl hij zijn broek omhoogtrok, in grote paniek wegrende. Sommige winkeliers die dit tafereel hadden gezien, lagen op de grond van het lachen. Een van de winkeliers riep naar de rennende Laurens: 'Hé, Laurens, je bent toch op zoek naar je vader. Daar heb je hem, de paardenneuker Otto. Hij heeft niet alleen paarden geneukt, maar ook je moeder.'

De zwarte daken, het hoefgeluid van de rennende paarden, hun geur die de straten vulde, de bedelaars, de mannen die brood brachten naar hun huizen, de geur van het eten dat uit de grote, duur ingerichte huizen naar buiten walmde, vrouwen die de angst voor de naderende oorlog in hun blikken probeerden te verbergen en er aantrekkelijker van werden, de nachtelijke kou die ook de zieke gezichten voorzag van een gezonde blos, de ijzeren deurenknoppen waarop mussen zaten uit te rusten... De rijke stad zag er elke dag hetzelfde uit en leek niet van zins om Laurens vlug als een nieuwe zoon in de armen te sluiten. De jongen was er snel achtergekomen dat deze plek heel anders was dan hij zich had voorgesteld. Men dreef de spot met hem. Niemand had genade met een jongen die op zoek was naar zijn vader. Als hij niet oppaste, werd hij straks als een dorpsgek behandeld. Teleurstelling op teleurstelling had hij te verduren gekregen in de drie weken dat hij in de stad was. Geen vader die hem meteen bij zijn komst had omarmd en hem naar een warm huis had gebracht. De kamer in de herberg waar hij de nachten doorbracht, stonk nog steeds naar het bloed van de bevallen vrouw die vóór hem de kamer had gehuurd. De smaak van het bier was een kleine troost in deze stad, die hem nog niet van een vader had voorzien. De lente had haar intrede gedaan. Het ijs op de mooie Donau was gesmolten en het water van de rivier stroomde in deze periode het krachtigst. De kleur blauw zou het water ook wel krijgen, maar dan moesten eerst de ooievaars de stad opvrolijken met hun geklepper.

Toen Laurens zoals zo vaak doelloos door de stad wandelde, sneed een zigeunermeisje met nooit afgewassen modder aan haar kapotte schoenen de jongen de pas af. Ze had grote, zwarte ogen en sterke jukbeenderen, die haar kleine, driehoekige gezicht domineerden. Op haar heup droeg ze een broze baby van amper een jaar en ze hield haar hand op voor wat geld. 'We hebben honger, meneer, gun ons alsjeblieft een muntje, zodat ik deze baby kan voeden.' De baby was zo stil en zo wit dat Laurens dacht dat hij misschien wel dood was. Hij gaf haar wat geld. Het meisje liep met haar buit naar een eettent. Ze zou Laurens wel weer tegenkomen, want iemand die haar geld gaf, vergat ze nooit.

Laurens liep een kleine drie minuten naast een ossenwagen die goederen naar het paleis van prins Leopold bracht. In de buurt van de binnenstad sloeg hij rechtsaf en liep de drukte van de stad in. Hij werd onthaald door nog meer bedelaars, maar hij vond dat hij voor vandaag genoeg aalmoezen had gegeven. De klokken van de Stephansdom luidden twaalf keer en gaven daarmee ook het teken aan de ziel van de jongen waar zijn wandeling diende te eindigen. Naarmate hij dichterbij de kerk kwam, voelde hij zich rustiger worden. Hij dacht aan de tekst die op de muur van de kerk in Eichgraben was geschreven: 'Vertrouw op God in gevaar, Hij redt goddelijk wonderbaar.'

Laurens ging de kolossale kerk binnen. Voordat hij in de buurt was van het beeld van Jezus Christus, barstte hij in tranen uit. Hij knielde neer, sloeg een kruis, wist nog 'Vader, Zoon, Heilige Geest, amen' uit te brengen en huilde vervolgens bijna een halfuur lang intens. Toen de tranen opraakten en hij enigszins was bedaard, begon hij tegen de man te praten die aan de muur hing en net als Laurens al te goed wist hoe het is als anderen naar je blote lichaam kijken. 'Moet ik teruggaan, lieve Vader?' Laurens werd enigszins rustiger door de stilte. Huilen was geen probleem voor hem. Te pas en te onpas liet hij zijn tranen de vrije loop. Wat hij tot deze dag niet had gedaan, was zijn hart luchten. Hier, omgeven door de grootheid van de Stephansdom en de reusachtige afbeeldingen van Jezus en Moeder Maria, kon hij niet anders dan openhartig zijn.

'O Heer, U bent ook zonder vader opgegroeid. Ik weet niet hoe het U is vergaan, maar ik heb het niet makkelijk gehad. Het was niet alleen dat de jongens mij een bastaard noemen, nee, dat is echt niet het ergste. Het ergste is dat ik altijd het idee heb dat ik geen recht heb op het leven. Ik kijk naar mijn handen, ik kijk naar mijn voeten, naar mijn buik, naar mijn gezicht in de spiegel, en denk elke keer dat ze niet hoorden te bestaan. Wie heeft mij verwekt, ben ik een ongeluk, hebben ze me niet gewild? Dit lichaam, deze haren hoorden er niet te zijn, toch, Heer? U weet het beter, vertel het mij, ben ik een ongeluk? Was ik voor U ook een ongeluk, een vergissing? Waarom ben ik op deze wereld gekomen? Als

ik geen vergissing ben, waarom mag ik niet weten wie mijn vader is? Heer, U weet hoe vaak ik als jongetje stiekem heb gehuild, hoeveel ik mijn vader heb gemist, hoe graag ik in zijn armen wilde liggen, hoe graag ik zijn geur wilde inademen. Hoe hebt U mij dit kunnen aandoen, Heer? Waarom moet ik zoveel lijden? Help me, Vader, U begrijpt mij toch als geen ander? Ga ik hem ontmoeten, Heer, help mij alstublieft, red mij alstublieft...'

Nadat hij klaar was met smeken, ging hij naar het eethuis om zich te goed te doen aan twee kommen lekkere vissoep. Het bezoek aan de Heer had hem goedgedaan. Met een volle maag en een volle beurs mocht een jongeman niet verveeld wandelen in de straten van zo'n grote stad. Laurens liep naar een van de straten waar geen gebrek was aan mannelijk volk. Nadat hij wat had rondgesnuffeld en zijn oor goed te luisteren had gelegd, wist Laurens op welke deur geklopt diende te worden voor het gezelschap van danseressen. Deze dag leek hem geschikt om zich niet langer te verzetten tegen de verleiding van het gezelschap van een danse-res. Laurens had genoeg geld op zak, hij was jong, hij wilde dansen. Hij hoefde in deze gewetenloze stad niet én vaderloos én als maagd door het leven te gaan.

De vierenzeventig ooievaars die bij een plas vlak bij de Middellandse Zee, aan de voet van de Taurusbergen, stonden uit te rusten, waren niet avontuurlijk aangelegd. Ze reisden met de heerlijke gemoedstoestand van wezens zonder haast. Eerst hadden ze het hele Arabische gebied overgestoken, en in het land dat Mesopotamië wordt genoemd hadden ze een lange rustpauze genomen. Nu maakten ze zich op om verder te vliegen in de richting van het groene Westen. Het groen was in deze periode van het jaar ook in Klein-Azië uit de grond geschoten. Maar de ooievaars namen het zekere voor het onzekere en begonnen aan de reis, die nimmer werd gewijzigd. Ze vlogen over dorpen die zo goed als leeggelopen waren. Ze hadden bij de trek van een jaar eerder wel degelijk gezien dat deze dorpen een stuk dichter bevolkt waren.

Ze vlogen boven de stad Iconum, en ook daar waren de straten bijna leeg te noemen. De weinige mensen die de ooievaars wel zagen, waren kinderen, hier en daar wat gesluierde vrouwen en oudere mannen. Waar zouden de jongemannen gebleven zijn? Lang bleven ze zich in ieder geval niet verwonderen hierover, ze vlogen in hetzelfde tempo door. Ze zagen de geiten bij Angora, die niet door jonge mannen maar door drie meisjes en twee bejaarden gehoed werden. De ooievaars pauzeerden alweer bij een groot meer dat zich net na de eerste bergen aan de Zwarte Zee liet zien, en bevonden zich een paar uur later boven Constantinië. Ze vlogen nog wat en zagen de stad Edirne, die sinds twee dagen veel van haar bedrijvigheid had verloren.

Na nog een paar uur vliegen cirkelden ze boven de mannen- en dierenmassa. Tachtigduizend mannen, tienduizend voertuigen, duizenden paarden, duizenden ossen en kamelen... Als ze geen vogels waren geweest, hadden ze het verband kunnen leggen tussen de lege dorpen die ze onderweg waren tegengekomen en deze angstaanjagend grote massa. De jongemannen die in de rest van het land niet te bekennen waren, gingen hier net als de ooievaars westwaarts. De vierenzeventig ooievaars wierpen slechts ongeïnteresseerde blikken op deze duizenden.

De ooievaars zetten hun trip voort en schrokken zich een hoedje door de gewerschoten van de soldaten. Twee fazanten vielen uit de lucht naar beneden, de ooievaars vlogen door en bereikten zonder kleerscheuren net voor de avondschemer het water van de Donau. Ze konden het zich niet permitteren om na te denken over onnodige zaken als waarom zoveel mensen samen naar het westen liepen. Wat ze wel deden, was op een veilige afstand van deze mannen vliegen en dankzij de vele kikkers bij de rivier genieten van een heerlijke slaap. Voordat de mannen wakker waren om hun reis naar Wenen te vervolgen, bevonden de ooievaars zich al bij de wolken. Om in één ruk door te vliegen naar Wenen. Deze keer zonder rustpauze, omdat zij de fantastische wind in de rug als het mooiste geschenk beschouwden en niet onbenut konden laten.

Toen de vierenzeventig ooievaars in de eerste uren van de avond Wenen hadden bereikt, trilde de stad op haar grondvesten

door het geschut van militairen die in opleiding waren en zo snel mogelijk geweren en kanonnen moesten leren hanteren. De vogels vlogen eerst een paar rondjes boven de stad en konden niet besluiten of ze Wenen wel of niet moesten aandoen. Degene met de sterkste oerdriften zetten een landing in naar de daken van de stad. Anderen vlogen verder naar een nieuwe bestemming. De ooievaars die de angst voor de schoten hadden overwonnen, hadden nu plezier van een heerlijk nest dat er al stond. Een van hen zette rechtstreeks koers naar het gebouw waar voor de deur altijd manvolk te vinden was. De mooie vogel landde op het nest dat hij en zijn vrouwtje drie jaar geleden hadden gebouwd en klepperde met zijn snavel om uiting te geven aan zijn vreugde. De tocht was succesvol afgerond.

Dit geklepper konden de beheerder van het danshuis en de negen danseressen die op de hoogste verdieping van het gebouw zaten te overleggen, goed horen. Ze praatten over wat wijsheid was. Moesten ze eieren voor hun geld kiezen en weggaan uit de stad of blijven? In de etage daaronder wachtte een mismaakte marktkoopman ongeduldig op het einde van het onderhoud tussen de danseressen en de beheerder van het pand. Hij was de enige klant, omdat het nog te vroeg was voor echte drukte in de tent. Weer een etage lager, op de begane grond, stond de keukenvrouw te koken voor de danseressen en hun kinderen, die op elk uur van de dag honger hadden.

Laurens zag de keukenvrouw in de keuken en groette haar hoffelijk. Hij liep door naar de verdieping van de danseressen. Hij ging in een hoek ver van de marktkoopman zitten. Er verstreek minstens een halfuur. De violist die elke nacht dansmuziek speelde voor de danseressen en hun klanten, arriveerde en bereidde zich voor op een lange nacht. Hij had zijn viool nog niet gestemd toen de voetstappen van de vrouwen de trappen deden kraken. Het was de regel dat Franse Sophie als eerste mocht dansen. Zij stak in schoonheid met kop en schouders boven de rest uit. De rosse Française keek vlug naar de twee klanten en trok een ontevreden gezicht toen ze zag dat het weer de mismaakte marktkoopman

was die was opgestaan om gebruik te maken van haar gunsten. 'Wacht jij maar vandaag, mismaakte. Kom jij maar...' riep ze. De mismaakte moest met lede ogen toezien dat de Française de hand van de jonge, kleine gast met het grote hoofd vastpakte en met hem op de muziek van de violist begon rond te draaien in de salon.

Ze hadden geen drie minuten gedanst toen ze met haar sterke Franse accent constateerde: 'Jou zie ik voor het eerst.'

Laurens antwoordde zenuwachtig: 'Ik kom hier bijna elke dag, hoor. Ik heb alleen nooit de eer gehad om uw hand vast te houden.'

'Hmm.'

'...'

'Je bent wel erg jong. Heb je wel de middelen om te dansen met mij?'

'Maakt u zich daar alstublieft geen zorgen om. Ik zal een dame als u nooit teleurstellen.'

De vioolspeler begon aan een iets sneller nummer. Op dat moment staakte Sophie het dansen en nam Laurens aan zijn hand mee naar de kamer aan het einde van de gang. Binnen stond een groot bed, met daarop een dikke, lichtbruine deken. De vrouw ging met haar rug naar de jongen staan, wat betekende dat Laurens de knopen van de jurk diende los te maken. Door de zenuwen duurde dit veel langer dan normaal, maar uiteindelijk gleed de lichtblauwe jupon op de houten vloer. Laurens verzamelde al zijn moed en kuste de brede schouders van de vrouw alvorens zich te buigen over de knopen van het grijze korset, dat aan de uiteinden met kant was versierd en er prima in slaagde om het volle lijf van de rode Sophie samen te drukken tot een standbeeld van verleiding.

Laurens keek hoe prachtig ze naar het bed liep en hoe perfect haar blote rug was. Ze lag nu op bed. Midden over haar hoofd liep de scheiding van haar haren, die ze in een knot had vastgebonden. Laurens keek gulzig en met bewondering naar de Française, naar hoe ze de dunne, bijna doorzichtige stof op haar buik en op haar edele delen opzijlegde. Haar schaamharen hadden de kleur van de honing van spar. Een klein deel van haar haren was ontsnapt aan de knot en viel op haar borsten. Voordat Laurens aan deze

borsten had gevoeld, mocht de wereld niet vergaan van hem. Zonder aan zijn eigen kleren te denken boog hij zich eerst over deze borsten. Hij schoof de haren die ze wilden bedekken opzij, voelde aan de tepels. De huid van Sophie rook naar kaneel, waar de moeder van Laurens soms ook naar rook. Wat een fantastisch gevoel was het om de binnenkant van de benen van deze vrouw aan te raken. Wat was de Schepper toch goed voor zijn onderdanen. Wat was het fantastisch dat de mannenhuid in aanraking mocht komen met het vlees van deze Sophie. Haar buik was niet plat. Op deze bijna mollige buik kon iedere man het hoofd laten rusten en zich op de hooibergen van zijn kindertijd wanen. God had een dergelijke vrouw geschapen zodat de man voor even de gedachte aan de dood kon vergeten...

In een opwelling van opgetogenheid wilde Laurens de binnenkant van de benen van Sophie voorzien van kusjes en vervolgens aan haar dijen zuigen. Sophie was de hele tijd al humeurig door het onplezierige gesprek met de beheerder van de tent. De man wilde niet dat ze weggingen. Ze moesten blijven werken in een stad die omsingeld zou worden door de moslims. En nu zoog deze schlemiel ook nog eens aan haar benen. Ze trok het hoofd van Laurens hardhandig naar zich toe en riep verontwaardigd uit: 'Hou op, zeg, wat denk je wel!'

Laurens wendde zich na dit bevel vliegensvlug weer tot het serieuze werk, trok zijn broek omlaag en verrijkte de tuin van Sophie onmiddellijk met het eerste levensvocht van die dag. Hierna trok de jongen in stilte zijn broek omhoog. Bij een Sophie in een betere bui, die met haar volle borsten, haar brede heupen, haar vlezige, lange benen en haar uitdagende lach bij elke man de lust opwekte om tenminste een kind te verwekken bij haar, had de jongen een iets betere tijd kunnen doorbrengen. Maar Laurens wilde een vurige vrijpartij met Sophie, terwijl de moslims onderweg waren. Hij wilde te veel.

Na de eerste vrijpartij in zijn leven ging Laurens naar een bierhuis en bracht daar uren door. In het bierhuis had iedereen het over de komst van de moslims. Onderweg naar de herberg bedacht hij zich en ging weer naar het danshuis, hopen op iets meer

tijd met de roodharige. Hij wilde het zelf niet toegeven, maar hij liep ook terug voor de geur van kaneel op het lijf van Sophie. Het hele danshuis had de geur van zijn moeder. Niet te geloven.

Het leger dat begin april langs de stadspoorten van Constantinië wegging, bestond slechts uit 17.325 soldaten van de Nieuwe Garde, een tiental legerbazen, 2783 nietsnutten die zich als vrijwilligers hadden opgegeven om wat kruimels van de oorlogsbuit te kunnen meepikken, 27 muzikanten, 123 tunnelgravers, 7 veehoeders, die zorg droegen voor de ossen, de schapen, de kamelen en de koeien, de klerk van de legerchef, groenteboeren, slagers enzovoorts. Het was de laatste eenheid die naar Wenen vertrok, de laatste eenheid die het grote leger onderweg naar Belgrado moest inhalen.

Nadat de stad al twee maanden in de ban was geweest van het nieuws dat de soldaten van Allah de mooiste stad van de heidenen zouden bestormen, was dit legertje een grote teleurstelling voor de dronkenlappen die het in de vroege ochtend in de verte zagen lopen toen ze zelf net het drankhuis verlieten. Alhoewel er zo veel alcohol in hun bloed vloaide dat het in hun eigen belang was dat ze de naam van Allah niet in hun onreine monden namen, konden ze zich er niet van weerhouden om even stil te staan op de heuvel en hun handen te openen voor een kort gebedje. Was het leger van de almachtige sultan tot die verzameling van een paar duizend man verworden, die niet eens de kippen van de stad de stuipen op het lijf kon jagen? Een bij elkaar geraapt zootje, zo leek het.

De muezzins hadden al een halfuur geleden de eerste gebedsooproep gedaan. Degenen die nog sliepen, werden wakker gemaakt door de muziek van het vertrekkende leger. De muzikanten maakten met hun fluiten, trommels en bellen muziek die de vijand straks moest laten beven van angst. Maar met zo weinig muzikanten kon je nog geen bende van dieven imponeren, laat staan hele steden waarlangs deze soldaten zouden marcheren. De officier merkte al snel dat de muzikanten er niets van bakten, en

maakte met zijn hand de beweging dat ze moesten ophouden met spelen. Zodra de muzikanten – enigszins beledigd door het weinige respect van de officier voor kunstenaars die de soldaten van de sultan in al die oorlogen van de ene zege naar de andere hadden gefloten en getrommeld – hun instrumenten in de ossenwagen hadden weggestopt, zei Tello tegen een van de twee gekken die sinds het begin van de grote wandeling niet uit de buurt van hun ronselaars weg te slaan waren: ‘We gaan weg uit de stad, een mooi moment voor een liedje, Schele.’

De Schele luisterde op dat moment naar een conversatie die in zijn hoofd gehouden werd tussen de profeet Noah en een buurjongen die elf jaar geleden bij de pestepidemie gestorven was. De profeet en de buurjongen hielden snel op met praten, want de Schele was voor niemand banger dan voor Tello. De Schele vreesde ook Allah, maar je kon toch ook niet uit de buurt van de Schepper blijven omdat je bang bent van hem... De Schele zong:

O, ik wandel in de tuin van de geliefde
De nachtegalen keuren me geen blik waardig
Kijk niet zo droevig, nachtegalen
Een van jullie ben ik
Ook mijn roos is weg
Afgepakt door bruten en geweldenaren

De mannen en de dieren stampten over de laatste natte sneeuw, die wachtte op de zon om helemaal onder de grond te verdwijnen. Deze weg, die generaties lang betrappt was door ontelbaar veel soldaten die naar oorlogen gingen en niet terugkwamen, was goed te belopen vandaag. Het zou een ander verhaal zijn wanneer de mannen en de dieren met modder te maken zouden krijgen.

Boeren liepen her en der op hun akkers, zonder reden, enkel omdat ze zich verheugden op het verbouwen op een land dat was doorweekt met smeltende sneeuw. Een paar weken nog en de boeren zouden de graankorrels in de aarde strooien. Graankorrels die in de zomer deze zwarte velden zouden veranderen in een

gele zee. Graan dat dan het hoofd zou laten zakken, voor de jongens die nu gingen en nooit terugkwamen.

De Schele zong door. Zijn stem deed de brutoeste mannen op aarde naar adem snakken. Pinkte de officier stiekem een traantje weg? Kregen de wilde soldaten van de Nieuwe Garde kippenvel? Ze keken elkaar niet aan, maar werden hun ogen misschien vochtig?

In aanwezigheid van zijn kameraden kon een lid van de Nieuwe Garde zijn tranen niet laten rollen, maar zuchten mocht. Zuchten hoorde bij de man wie het lot niet welgezinid is. Het was mannelijk om een leven geleid te hebben dat niet over rozen was gegaan. De Schele zong, de soldaten zuchtten, de ossen trokken de zware last door, de kamelen zorgden met hun op en neer gaande bewegingen voor het ritme voor het gezang van de Schele. Welpje was van geen tafereel onder de indruk. De lange gek volgde Opa in de hoop dat die snel weer een snufje gemalen koffie op zijn tong zou drukken.

Toen de Schele was uitgezongen, durfde niemand om nog een liedje te vragen. Een beroepssoldaat kon het niet maken om zoekjes te doen voor liedjes. Maar deze gek was door Tello gevonden. Tello kon met hem doen wat hij wilde. En Tello was niet de persoon die zich zou laten beperken door gedragsregels die zich onder de beroepssoldaten in de loop der eeuwen gevormd hadden. Met zijn vingers kamde hij zijn blonde haar en zei tegen de gek, die de hele tijd met zichzelf praatte: 'Nog eentje, Schele.' De profeet Noah en de dode buurjongen moesten nog even wachten op de voortzetting van hun onderhoud in het hoofd van de gek. De Schele zong dit keer een weklacht:

Huil niet, zoon, ik kan het niet aan om je wimpers nat te zien
Laat mij in plaats van jou huilen, dan komt mijn hart
misschien tot rust
Zoon, jij bent als een tuin met duizend bloemen
Laat me een enkele roos wezen in jouw tuin, zoon
Mocht jij ooit een heer worden
Laat mij dan je slaaf zijn
Laat hen maar zeggen dat ik maar een slaaf van je ben
Zoon, lieve zoon

Wat was de gek van plan? Pakte hij met opzet de soldaten terug die hem naar de dood brachten, door deze weeklacht te zingen en zo alle harten in brand te steken? Was dit zijn manier van verhaal halen? Deze stem, die zo'n mooi evenwicht vond tussen hoge en lage noten – als was God met al zijn kundigheid de hoge bergen, de diepe zeeën, de vredige rivieren, de man en de schoot van de vrouw aan het scheppen –, had het op de zielen van de soldaten gemunt. Het had lang geduurd voordat de wonden van de Nieuwe Garde-soldaten waren genezen. Zoals elke wond die niet doodt, waren ook hun wonden eerst bedekt met een korst, om in de loop der jaren te veranderen in littekens. Wanneer ze terugdachten aan het verleden en hun ogen richtten op de wonden, zagen ze enkel de sporen ervan, die geen pijn meer deden.

De gek kon weliswaar een niet te evenaren mooie stem hebben, die de platanen langs de graanvelden een lichte buiging had doen maken, maar aan oud zeer van de soldaten mocht deze stem niet komen. Iedereen wachtte op een signaal van de officier. Die zou de gek wel de mond snoeren. Maar de officier was niet meer van deze wereld. Hij droomde verder op zijn paard. Ook Tello verroerde geen vinger om de gek zijn mond te laten houden.

De Schele ging door. Elk geluid dat uit zijn keel kwam klonk nog pijnlijker dan het vorige:

Zoon, klim op mijn rug
Laat ik je van berg naar berg brengen
Daar vinden we remedie voor je pijn
Zoon, vergeef me dat ik geen handen heb die genezen
Zoon, vergeef me dat ik geen woorden heb die troosten
Zoon, vergeef me dat ik geen man ben met wonderen
Huil niet, zoon, ik kan het niet aan om je wimpers nat te zien
Laat mij in plaats van jou huilen, dan komt mijn hart
misschien eens tot rust

De dag was er een met een heerlijke zon. Terwijl de ruggen van de mannen opwarmden en bij de meesten de zweetdruppels langs de nek in de richting van de rug begonnen te rollen, veranderde

de weg langzaam in een modderpoel. De eerste heuvel was er geenszins een die de goed gevoede ossen niet aan zouden kunnen. Er hoefden zelfs geen zweepslagen aan te pas te komen. De ossen waren fris en fit. Zonder enige moeite trokken ze de karren met oorlogsgerei de heuvel op, om even later weer naar de vlakte af te dalen.

De Schele zong zijn vijfde liedje toen het leger zes uur aan een stuk had doorgelopen. De officier riep dat er een halfuur gerust ging worden. De soldaten van Allah zetten hun grote pannen in het midden van de groepjes waar ze bij hoorden, maakten vuur en begonnen soep te bereiden. De officier bestudeerde het gedrag van zijn mannen en kwam tot de conclusie dat de jongens niet zo driftig waren als bij de aanvang van de reis. Zou het gezang van die gek langzaam zachte eitjes maken van zijn oorlogsmachines? Het schele jochie zong wel mooi, maar hij wilde niet dat de soldaten hun vechtlust verloren. Daarom mocht die gek niet meer zingen, zo besloot hij.

De soldaten roerden in hun pannen. Ze hadden zelfs gezouten vlees voor in de soep. Terwijl de heerlijke geur de lucht vulde, hoopten de nietsnutten dat er wat over zou blijven van het eten. De soldaten doopten het brood in de warme soep en vulden hun magen tot barstens toe. Ze schatten dat ze over dertien dagen de stad Edirne zouden bereiken. Met Gods instemming natuurlijk. Want zonder de wil van Allah konden ze niet eens een enkele stap zetten, laat staan de grootste en de mooiste stad van de heidenen innemen.

Sefer zei, terwijl hij aan de soep slurpte: 'Ik heb het meeste zin in de heidense meisjes in Wenen. Ik heb gehoord dat hun dingen op hun buikjes zitten. Zou het waar zijn?' Hij grinnikte om zijn eigen woorden en maakte met zijn tong zijn lippen nat, die om de haverklap uitdroogden. Toen sommeerde hij een van de nietsnutten om zijn lepel en zijn kom in het water van het beekje te gaan wassen. Met zijn lelijke, bijna puberale nasale stem vervolgde hij: 'Allah gaat ons zo veel kracht geven dat de heidenen geen enkele kans hebben. Alleen als we te veel met onze gedachten bij de vrouwen zijn, kunnen we de stad misschien niet in-

nemen. Maar mij lukt het niet om niet aan de vrouwen te denken. Opa, weet jij dat de gemeenschap met de vrouw de helft van de kracht van de man wegneemt en de gedachte eraan een kwart?’

‘Is dat echt zo?’ vroeg de slungelachtige Opa met oprechte nieuwsgierigheid.

De mannen schoten in de lach.

‘Heb jij het wel eens gedaan dan?’ vroeg Tello aan hem.

Opa bloosde licht en stotterde dat hij dat geen onderwerp vond dat je in het bijzijn van iedereen kunt bespreken.

Toen de soldaten nog niet uitgelachen waren, kwam de nietsnut die had afgewassen de lepel en de kom terugbrengen naar Sefer. De nietsnut, die niet zo lang in Constantinië woonde en in zijn geboortedorp in de bergen aan de Zwarte Zee niet had gehoord dat een blik van een vreemde in de pan van de Nieuwe Garde niets dan ongeluk brengt, maakte de vreselijke fout om dat bij het teruglopen toch te doen. De man had honger en wilde zien of er iets was overgebleven van de soep.

Sefers pupillen groeiden van woede. Het grootste ongeluk was al bij de eerste dag van de reis over hen heen gekomen. Als er geen wonderen gebeurden, stond het vast dat ze een vreselijke nederlaag zouden lijden tegen de heidenen. Hij sprong op, greep de nietsnut bij zijn haar en begon als een bezetene zijn gezicht te bewerken.

Die begreep niet wat hem overkwam, probeerde zich los te maken en schreeuwde om hulp: ‘Is hier dan geen moslim die medelijden heeft met mij? Wat heb ik misdaan?’

Sefer legde de man op de grond, ging op zijn buik zitten en ging door met slaan. ‘Hoe durf je in de pan te kijken? Heeft de duivel jou gestuurd? Ben jij soms een spion? Door jou gaan we allemaal dood, jij duivelszoon...’

De andere soldaten sprongen op toen ze hoorden wat de nietsnut had gedaan. Om de beurt beukten ze op de nietsnut in. De schedel van de nietsnut lag inmiddels open, nadat Sefer er met een steen op had geslagen. Het leek erop dat de nietsnut dood was. De soldaten van de Nieuwe Garde gooiden hem in de beek waar hij even daarvoor de lepel en de kom van zijn moordenaar had

afgewassen. De officier, blij te zien dat de schele gek geen mietjes van zijn soldaten had gemaakt, gaf het sein dat er weer gelopen kon worden.

De laatste groep soldaten uit Constantinië liep steeds meer van de stad van de sultan weg. Het gros van de soldaten van de Nieuwe Garde was groot en had een lichte huidskleur. Het waren mannen met veel trek in eten. Alles wat ze hadden gekookt, hadden ze soldaat gemaakt die middag. De nietsnutten kregen niet eens de kruimels van de broden. Ze hadden verdriet om die ene onervaren nietsnut die het water van de beek met zijn bloed rood kleurde en vestigden hun hoop op het avondeten.

In het hoofd van de Schele praatte in die uren niemand met elkaar. Hij liep daarom naar Tello en vroeg of hij weer mocht zingen.

Het moge duidelijk zijn dat deze dag die Otto in Wenen doorbracht, niet de beste van zijn leven was. Maar een diepe droefheid kon zich ook nu niet meester maken van zijn ziel. Want hij had Esther. Zijn vrouw, het geschenk van God. De vrouw die tot verbazing van iedereen, inclusief die van Otto zelf, voor hem had gekozen. Esther, die vanaf de eerste dag dat ze elkaar hadden ontmoet van hem was gaan houden en dat nog altijd onverminderd deed. Otto wist dat ze net als altijd voor de deur van hun kleine huis zou staan wachten op hem. Pas als hij gearriveerd was, zou ze ook naar binnen gaan. Want ze wist dat Otto het elke keer zwaar had in de stad. Hij kwam deze keer met de sporen van die zware Weense dag naar huis. De koe, die hij uit het oog verloren had, was door de tuinen van de stedelingen gerend en had pas geplante bloemen opgegeten. De stadswachter, bij wie de gedupeerden geklaagd hadden, was meteen assistentie gaan halen, omdat hij niet op zijn achterhoofd was gevallen en wist dat hij in zijn eentje geen kans had tegen de reus van een boer. Onder het toezicht van de tuineigenaren hadden zes stadswachters Otto toegetakeld. Zijn gezicht droeg de sporen van de schermutseling. Het vee had

hij natuurlijk niet kunnen verkopen. Hij duwde de koe en het schaap weer de stal in. Maar zoals gezegd, zelfs na zo'n verschrikkelijke dag bleef Otto denken dat hij een bofkont was. Want hij had Esther.

De levensgezellin van Otto was een dunne, lange vrouw die ondanks haar bovengemiddelde lengte niet eens tot de kin van haar man kwam. Ze had sierlijke vingers, waarmee ze het grote lijf van haar man streekte, soms wel urenlang. Otto had nu genoeg aan een paar troostende woorden, maar wist dat Esther hem als een kind zou vertroetelen en duizend kusjes zou geven op zijn gehavende gezicht. Terwijl ze zich haastte om water op te warmen om zijn gezicht te wassen, vroeg ze met trillende stem: 'Wat is er gebeurd, lief? Vertel me alsjeblieft wat er allemaal gebeurt in die stad.'

Otto had inmiddels plaatsgenomen op de stoel die hij speciaal voor zichzelf had laten maken en die ongeveer een derde groter was dan een gewone stoel. Hij keek naar de vloer van hun armzalige, kale kamer. Hij wilde wel al Esthers vragen beantwoorden, maar hoe moest hij haar zeggen wat de stadsjongens riepen naar hem? Hij zweeg.

Als Otto zo zweeg, wist Esther dat het geen zin had om door te vragen. Ze kwam met een schone, natte doek, veegde de viezigheid van het gezicht van haar man, ging op zijn schoot zitten en omhelsde hem. 'Ik ben een bofkont, ik heb jou, Esther', fluisterde hij in het roze oor van de vrouw. Toen begon Esther heel hard te huilen. Haar tranen vielen in de haren van Otto. Terwijl ze hilde, zei ze dat hij zo'n fantastische man was en dat zij juist degene was die bofte, omdat ze hem had.

Otto en Esther bedreven de liefde in de kamer. Het stonk er naar de stal en ze hoorden de schapen blèren en de koeien loeien, maar Esther zat er niet mee. Haar reus verpletterde haar, ze liet nu tranen die veroorzaakt werden door een mengeling van gevoelens: haar man was geslagen, ze had een brief ontvangen van haar moeder, die haar voor de zoveelste keer smeekte om weg te gaan bij een man die niet van haar stand was, ze was ook deze maand niet zwanger geworden, en steeds meer mensen beweerden dat de moslims echt op weg waren naar Wenen.

Na de vrijpartij ging Otto naar de stal om de dieren water en hooi te geven. Toen hij terugkwam, opende Esther haar handen en riep hem als een moeder naar zich toe. 'Kom, laten we praten, echtgenoot. Ik wil dat je me deze keer vertelt wat er aan de hand is.'

Otto lachte zuur en zei: 'Wat zal het uitmaken dan? Als ik het vertel, daalt mijn waarde bij jou.'

'Hoezo, je doet toch niet iets met andere vrouwen?'

'Nee, natuurlijk niet.'

'Wat is het dan?'

'Ik kan het niet zeggen. Maar maak je geen zorgen, ik red het wel. Niemand kan me het geluk afpakken dat je me geeft. We zijn nu twee jaar samen en elke dag verbaas ik me er meer over dat je met mij bent. Echt, ik vraag me elk moment af waarom een stadsmeisje als jij de vrouw wil zijn van een arme dorpeeling.'

'Waarom niet? Jij bent echt de beste man van de wereld.'

'Ik ben bang dat je je op den duur gaat schamen voor mij. Ik kan niet eens lezen en schrijven.'

'Wat heb je eraan, joh... Ik kan wel lezen en daarom moet ik elke keer lezen wat voor onzin mijn moeder in haar brieven zet. Vandaag kreeg ik weer een brief van haar met het verzoek om jou snel te verlaten.'

'Ze heeft het recht om dat te eisen. Je komt uit een goede stadsfamilie. De arme vrouw moet zich doodschamen voor haar familie en vrienden. Haar dochter maakt elke dag de stal schoon.'

'Hou op, Otto. Ik ben gelukkig met je en dat is het belangrijkste.'

Otto hield op. Zijn eeltige hand liet hij over de platte buik van Esther glijden. Hij kuste de wang van zijn vrouw. Ze begon haar stadsgezicht te verliezen; net als elke andere boerin kreeg ze een verweerde huid.

'Ga je je moeder terugschrijven?'

'Nee, ze zal mij toch nooit begrijpen.'

In schrill contrast met zijn enorme lijf had Otto een hoge stem: 'De koe moet ik volgende week echt verkopen. Dat verdomde beest is zo oud als de muren van de stad. Voordat die dood neerploft, moet ik haar van de hand doen.'

Esthers stoute lach haalde de overhand op haar verdriet. Ze begon met haar dunne, lange vingers strategisch belangrijke plekken aan te raken en lag even later onder het lijf van haar grote echtgenoot te genieten van de zoveelste pletpartij. Niet wetend dat dit hun laatste keer was.

De volgende dag, vlak nadat ze wakker waren geworden, een bescheiden ontbijt hadden genuttigd en de dag op alle andere dagen wilden laten lijken door eerst het vee naar buiten te halen, hoorden ze het geschreeuw van hun buurvrouw. Ze renden naar buiten en zagen een stuk of veertig soldaten bij het huis van hun burens staan. De militairen hadden niet alleen geweren bij zich, maar ook mokers. De buurvrouw, haar oudere man en hun vijf kinderen werden met zwaarden en geweren weggehouden uit de buurt van hun huis. Toen de buurvrouw begon te gillen, schoot de commandant in de lucht om haar te doen stoppen. Ze schreeuwde door, wat voor de soldaten geen reden was om niet te doen waarvoor ze waren gekomen. In een paar minuten hadden ze met zijn allen het huis en de stal met de grond gelijk gemaakt. 'Haal je dieren uit de stal. We gaan ook met jouw huis hetzelfde doen', zei de commandant zonder een spoor van mededogen in zijn stem tegen Otto.

Dit was hun einde. Wat moesten ze zonder huis en stal? Hij viel op zijn knieën en begon te snikken. Esther wist dat zij snel tot actie moest overgaan als ze het vee wilde redden. De militairen liepen namelijk al naar hun stal en zouden geen moment aarzelen om de stal met de dieren erin te slopen. Alles moest tegen de grond. Het was ondenkbaar dat het Weense leger deze mooie 'verschuilplaatsen' voor het leger van de moslims zou laten staan.

In een paar uur waren alle boerenhuizen rond de stad met de grond gelijk gemaakt. Nog geen uur na de ramp beseften de boeren, die de stad generatie op generatie hadden gediend, dat er geen andere keuze was dan naar de boezem van die stad gaan. Met hun vee liepen ze Wenen in. Esther liet de hand van Otto geen moment los. Toen de etters zelfs in deze omstandigheden naar hem begonnen te roepen, kneep ze harder in de hand van haar Otto. Nu begreep ze wat de bron van zijn ellende was in Wenen.

Haar niet al te kleine hand verdween in de zijne, die zo groot was als een schop en begon te zweten door de woede in zijn hart.

Die nacht had werkelijk niemand enig medelijden met de boeren die hun spullen in ossenwagens naar de plek van de veemarkt hadden gebracht. Onder de sterren, met zo veel mogelijk dekens over zich heen, probeerden ze de koude nacht door te komen. De rivier de Donau had vreemd genoeg nog steeds niet de kleur van prachtig blauw aangenomen. Het leek erop dat dat dit jaar ook niet meer zou gebeuren. Wat het water wel deed, was zo mooi stromen dat zijn geluid als een slaapliedje was voor de ontwortelde boeren.

In verwarring gebracht door de plotselinge migratie, verzuimden de hanen van de boeren te kraaien die ochtend. Maar geen nood, alle boeren stonden met de eerste stralen van de zon op om te wennen aan hun eerste dag als stedeling. Iets waar de meesten van hen met de tijd mee konden leren leven, ware het niet dat de militairen alweer voor hun neuzen opdoken. Nu wilde die verachtelijke commandant beslag leggen op de dieren van de boeren.

Otto was de eerste die de soldaten op afstand probeerde te houden door dreigende taal te bezigen en met zijn stok te zwaaien als een soldaat een stap zette in de richting van de schapen, de slome, te oude stier en de koeien. Nadat de officier dit tafereel korte tijd had aangezien, gaf hij het bevel dat deze boer neergeschoten moest worden. Het was Esther die als de bliksem voor de voeten van de officier sprong, gillend de officier om vergeving vroeg, van paniek in de modder van de veemarkt rolde en zulke eerlijke tranen produceerde dat de officier na een kort vertoon van zwakte jegens de vrouw, die bijna aan zijn schoenen likte, brulde: 'Haal je boer dan weg bij die dieren. Als hij niet meteen ophoudt met het plegen van landverraad, wordt hij afgemaakt.'

Otto zag net op tijd de ernst van de situatie in en ging naar Esther om haar uit de modder omhoog te trekken. Verslagen keken ze hoe het leger een van hun beste koeien wegvoerde. Het leger had blijkbaar erg veel vlees nodig in de oorlog, want 's middags kwamen de militairen weer. Dit keer namen ze alle dieren mee. Ook nu ging het leven door; de boeren bouwden krakke-

mikkige hutten die dag. Ook Otto zette in een paar uur een hut in elkaar en ging mee met een soldaat die de mannelijke boeren kwam vertellen dat als zij bij het leger gingen, zij en hun gezinnen genoeg eten zouden krijgen.

Zo kwam het dat Otto, die niet zo lang geleden met een dikke stok naar de soldaten stond te zwaaien, in de rij stond om een van hen te worden. De officier die bevel had gegeven voor Otto's executie, was nu erg blij met dat moment waarop hij in het bijzijn van zijn soldaten zich van zijn zwakste kant had laten zien. Dat beschemende gedrag had hem een reus van een soldaat opgeleverd, die zo moedig was dat hij het voor het behoud van een koe opnam tegen gewapende soldaten. De Weense commandant werd op deze schitterend zonnige dag in een van de laatste dagen van april nog vrolijker toen een zeer jonge soldaat riep: 'Hé, ik ken die boer. Dat is de paardenneuker Otto.' Het geluid van de lachende soldaten overheerste het gekletter van de wapens. Ook de officier kon zich niet inhouden en lachte hardop mee. Otto's bloed daarentegen kookte van woede. Hij greep snel naar het geweer dat hem werd aangereikt en was zo blij als een kind met dat ding. Eindelijk iets waarmee hij de roepende duivels stil kon krijgen. Hij had niet de moslims in zijn vizier, met wie hij niets mee te maken had, maar de hatelijke jongens die blijkbaar zo oud waren geworden dat ze in het leger konden dienen.

Otto was in het leger gegaan, reden voor Esther om haast niets meer te eten. Wat ze al een dag of vijf deed, was wachten op hem. In plaats van Otto kwam haar vader. De man, die vanwege de keuze van zijn dochter om met Otto te trouwen in grote rouw was gedompeld, stond nu voor de hut. Hij wist dat het niet makkelijk zou zijn om Esther uit de klauwen van de boer te redden, maar hij had deze keer een troef in de hand. Hij hoopte dat zijn dochter overstag zou gaan als hij haar meedeelde dat Otto ook mee mocht naar Salzburg. En, Esther zou ook de beschikking krijgen over de bruidsschat waar ze recht op had, maar die haar vanwege de keuze voor Otto ontzegd was door haar familie.

Voor de hut stond hij nu en zag zijn Esther, die in uitgemergelde toestand met hertenogen zijn ziel doorboorde. Hij kon niet anders dan smeken: 'Kom toch met me mee, alsjeblieft.' Esther kwam haar vader omarmen. De man streekte het vette, dunne haar van zijn dochter. Hij streekte haar rug en voelde zelfs daar hard geworden modder. Zijn lieve Esther stonk naar zweet en vee. Na een lange omhelzing gingen ze op een kleine rots zitten. Esther schaamde zich te veel voor de hut om hem binnen te vragen. Op die rots zaten ze hand in hand, zonder te praten. Af en toe haalde zij de dikke hand van haar vader naar haar lippen en kustte die.

Een paar minuten later pas zei haar vader: 'Ga je met me mee, lieverd? Deze omstandigheden zijn te erg. En bovendien, het zal niet lang duren voordat de moslims voor de muren staan. Het zal een vreselijke oorlog worden, lieverd. Jij bent te zwak voor de omstandigheden van een oorlog. Ik kan je niet aan de dood overlaten. Je moet met me meegaan.'

'Nee, vader, ik blijf hier.'

'Waarom doe je zo koppig? Als ik je nou zeg dat ook Otto mee mag naar ons?'

'Daar is het te laat voor. Hij heeft zich bij het leger gemeld. Weggaan bij het leger is landverraad.'

'Wat moet je hier in je eentje dan?'

'Hij mag niet denken dat ik hem hier aan zijn lot overlaat.'

'Ik vervloek de dag dat ik besloot om mijn gezin Wenen te laten zien. Ik vervloek de dag dat we buiten de stadsmuren gingen wandelen. Ik vervloek de dag dat we water gingen vragen aan een boer. Het is mijn schuld. Ik was liever uitgedroogd dan dat ik de aanleiding was voor jullie ontmoeting.'

'Praat toch niet zo, vader. Je breekt mijn hart.'

'Maar dit is misschien de laatste keer dat ik je zie. Waarom doe je dit mij, je moeder en je familie aan? Waarom wil je per se je leven vergallen door bij hem te blijven?'

Esther zweeg. Ze haalde haar schouders op.

'Vertel me alsjeblieft wat je toch ziet in hem. Vertel het mij, dan kan ik misschien berusten in mijn lot.'

Esther dacht even na. Waarom ze zoveel van Otto hield, dat had ze aan niemand, zelfs niet aan Otto zelf verteld. 'Heb je honger? Heb je zin in koolsoep? Ik heb er klaarstaan.'

'Nee, vertel me liever waarom je zoveel van Otto houdt. Ik wil het begrijpen voordat ik afscheid neem van je.'

Esther keek naar de grond, ze glimlachte. De jonge vrouw had lange, dunne benen, zo lang dat ze terwijl ze op die rots zat, in tegenstelling tot haar vader met haar voeten de grond kon raken. Ze had een spitse neus, donkerblond haar, blauwe ogen die hun felle gloed waren verloren door ondervoeding, wallen onder die ogen, een bleke huid en vergeelde kleren. Haar vader keek naar die ogen en vroeg nogmaals: 'Vertel het me, lieverd. Waarom houd je zoveel van Otto?'

'Hij kijkt zoals Tammi keek.'

'Tammi?'

'Ja, hij heeft de blik van Tammi. Weet je nog die dag dat we een puppy gingen uitzoeken? Tammi's moeder had negen jongen gebaard. We twijfelden nog zo lang over welke puppy we moesten kiezen. Uiteindelijk ging je akkoord met mijn keuze. We besloten Tammi te nemen, omdat ik zijn zwarte stippeltjes zo mooi vond. Ik weet nog heel goed hoe Tammi keek toen hij nog bij zijn moeder was, papa. Toen je hem vastpakte en begon te lopen, hoorde ik zijn vader. Onze Tammi begon anders te kijken toen hij begreep dat hij bij zijn moeder en vader werd weggehaald. Ik bad honderden keren dat Tammi ooit weer op dezelfde manier zou kijken als die keer dat hij aan zijn moeders borst zoog. Maar nooit heeft die arme hond zijn gelukkige blik teruggekregen. Om die reden heb ik me altijd schuldig gevoeld. Toen we drie jaar geleden die boerderij ingingen voor water, zag ik niet alleen een grote vent, maar ook een man die de verdrietige blik had van Tammi. Ik kon niet anders dan van hem houden. De eerste keer dat ik terugkwam in de boerderij, vroeg ik Otto of hij zonder vader en moeder was opgegroeid. Hij zei ja. De tweede keer vroeg ik hem of ik mocht proberen om als een vader en moeder te zijn voor hem. Ik wilde alles zijn voor hem, zijn vader, zijn moeder, zijn geliefde. Hij heeft niets gezegd, al-

leen maar mij omarmd. Ik kan niet anders dan van hem houden, papa. Het spijt me dat ik je moet teleurstellen, maar ik kan hem niet in de steek laten. Mijn leven heeft alleen nut als ik voor hem kan zorgen, hem kan beschermen, van hem kan houden. Altijd doe ik dat met de hoop dat die blik in zijn ogen langzaam verdwijnt. Soms denk ik dat het me lukt, maar snel besef ik weer dat ik me dat heb verbeeld en dat hij nog steeds net zo treurig kijkt als altijd. Denk je dat ik kan leven met de wetenschap dat Otto nog een keer in de steek is gelaten? Ik kan dat niet aan. Begrijp me alsjeblieft, papa.'

Haar vader haalde zijn vingers over het haar van zijn dochter. 'Je bent helemaal een zwaan nu je zo bent afgevallen', zei hij kalm. Er verscheen een lach op zijn gezicht.

Esther glimlachte. Ze begonnen naar het centrum van de stad te lopen. Daar zou de man een koets nemen. Een hele tijd spraken ze geen woord.

Vlak bij het gemeentehuis was commotie ontstaan. Vader en dochter bleven staan om erachter te komen wat er aan de hand was. Een paar mannen bleken een Hongaar af te ranselen. 'We hebben een spion!' riep een van de mannen, terwijl de anderen de Hongaar nog altijd sloegen. Ondanks alle klappen was de gastarbeider nog steeds bij bewustzijn. 'Hij werkt voor de moslims!' riep de man die zelf niet sloeg, maar als een rechter fungeerde voor zijn maatjes, die de laatste dagen graag Hongaarse migranten in elkaar sloegen. De Hongaar vond het niet eens nodig om te schreeuwen dat hij geen verrader was. Hij wist dat het onvermijdelijk was dat hij deze klappen kreeg en probeerde met zijn armen en handen zo goed mogelijk zijn gezicht te beschermen.

'Laten we verder lopen, papa. Ik kan dit niet meer aanzien', zei Esther.

Even later stonden ze bij de koetsen. De man omhelsde haar langdurig, ging in de koets zitten en zwaaide even later naar zijn dochter, die achterbleef.

Esther liep met trage stappen terug naar haar hutje en kon de hele middag haar tranen niet meer inhouden. Tegen de avond maakte ze een vuurtje en at een paar lepels van de koolsoep. Ze

besloot niet te hopen dat Otto deze avond toch nog zou komen. Als ze ging hopen, zou de teleurstelling alleen maar groter zijn als haar lief niet kwam. Ze viel pas in de eerste uren van de volgende dag in slaap. Het waaide zo hard dat de boeren vreesden dat hun hutten weg zouden waaien. Maar Esther had niets in de gaten. Ze sliep en droomde van een prachtige wandeling in een veld met duizenden lelies, samen met Otto.

Het was de moeder van Destina niet ontgaan dat haar dochter de laatste weken voller begon te worden. De vader van Destina was dit eveneens opgevallen. Ook de drie zussen en de vijf broers hadden meteen gezien dat het benijdenswaardige vet zich onder de huid van het meisje had genesteld. De twee ooms, haar oma en twee nichten, die ook in dat ene huis aan de oever van de Donau, niet ver van de veemarkt woonden, hadden ook door dat het meisje begon aan te komen. In het huis, waar iedereen met zonsopgang wakker werd om de strijd met de stad en het leven aan te gaan, had alleen de bleke baby niets in de gaten.

In een van de laatste dagen van de maand april werd Destina met dat extra vet wakker tussen de muren van leem. Elke ochtend stond stonk de kamer zo naar oud zweet dat ze in alle eerlijkheid wenste dat ze geen neus had gehad. Het kon niet anders of zij was weer de eerste die wakker was geworden, om te concluderen dat haar oma in de loop van de nacht weer eens alle obstakels op de vloer had overbrugd en met haar altijd naar bedorven kaas stinkende mond tegen de neus van haar kleindochter drukte. Het maakte niet uit dat Destina zo ver mogelijk van haar ging liggen om te pissen. De lui stonden op om buiten te pissen, op zoek naar een betere plek op de dunne matras rolden ze vaak van de ene naar de andere plek op de vloer, de kleineren werden weggeduwd door de groten, die meer comfort wensten, men rolde weg van de snurkers... Er waren een heleboel redenen waarom de slapers in de morgen zichzelf op een andere plek terugvonden dan op de